

The Project Gutenberg eBook of Siniparran seitsemän vaimoa, by Anatole France

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Siniparran seitsemän vaimoa

Author: Anatole France

Translator: L. Onerva

Release date: July 8, 2016 [EBook #52529]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SINIPARRAN SEITSEMÄN VAIMOA ***

Produced by Tapio Riikonen

SINIPARRAN SEITSEMÄN VAIMOA

Kirj.

Anatole France

Ranskankielestä suomentanut L. Onerva

Helsingissä, Kustannusliike Minerva Oy, 1920.

Suomalainen Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.

SISÄLLYS:

Siniparran seitsemän vaimoa
Suuren ja Pyhän Nikolauksen ihmetyö

SINIPARRAN SEITSEMÄN VAIMOA

Luotettavien todistuskappaleiden mukaan

I.

Siitä kuuluisasta henkilöstä, jota kansa tavallisesti nimittää Siniparraksi, on olemassa mitä erilaisimpia, eriskummallisimpia ja valheellisimpia käsityskantoja. Vähimmin puolustettavissa lienee sentään se kanta, joka väittää, että tämä aatelmies olisi ollut olennoitu aurinko. Tätä mielipidettä kannatti lämpimästi noin neljäkymmentä vuotta sitten muuan vertailevan jumaluustieteen suunta. Se opetti, että Siniparran seitsemän vaimoa olivat aamuruskoja ja hänen molemmat lankonsa ilta- ja aamuhämäriä vastaten tavallaan Dioskureja, jotka vapauttivat Theseuksen ryöstämän Helenan. Niille, jotka mahdollisesti olisivat taipuvaisia uskomaan tätä, on hyvä johdattaa mieleen, että muuan oppinut kirjastonhoitaja Agenista, Jean-Baptiste Pérès, todisti v. 1817 erittäin uskottavasti, että Napoleoniakaan ei ollut koskaan ollut ja että koko tarina tästä muka niin suuresta sotapäälliköstä oli pelkkä aurinkomyytti. Mutta kaikkein kekseliäimpienkin älyn leikittelyjen uhalla emme kernaasti voi epäillä, etteivätkö Siniparta ja Napoleon todella olisi kerran eläneet.

Erään toisen olettamuksen mukaan, joka ei ole sen paremmin perusteltu, olisi Siniparta sama henkilö kuin se marsalkka de Rais, joka oikeuden tuomitsemana kärsi kuolemanrangaistuksen Nantesin sillalla 26 p:nä lokak. v. 1440. Ryhtymättä tässä hra Salomon Reinachin kanssa tutkistelemaan, oliko tuo samainen marsalkka tosiaankin tehnyt kaikki ne rikokset, joihin hänet tuomittiin syyppääksi, vai eivätkö kenties hänen rikkautensa, joita muuan ahne ruhtinas himoitsi, olleet osaltaan jouduttamassa hänen perikatotaan, on kuitenkin ilmeistä, ettei mikään hänen elämänsä muistuta Siniparran tarinaa, joten heitä ei siis voi sekoittaa yhteen eikä tehdä heistä samaa henkilöä.

Charles Perrault, jolla on se ansio, että hän v. 1660 kirjoitti ensimmäisen elämäkerran tästä ritarista, joka oli siitä merkillinen, että hän oli ottanut itselleen seitsemän vaimoa, teki hänestä täydellisen konnan ja maailman julmimman ihmisen. Mutta olkoon meidän sallittu epäillä, ellei juuri hänen rehellisiä tarkoituseriään, niin ainakin hänen tiedonantajensa luotettavuutta. Hänellä on saattanut olla ennakkoluuloja kuvaamaansa henkilöä kohtaan. Hän ei olisi ensimmäinen historioitsija tai runoilija, jota on huvittanut tehdä kuvauksensa todellisuutta synkemmiksi. Jos olemme saaneet Tituksesta, mikäli tuntuu, sängen ihannoidun muotokuvan, niin näyttää Tacitus sensijaan liaksi mustanneen Tiberiusta. Macbeth, jonka taru ja Shakespeare ovat kuormittaneet rikoksilla, oli todellisuudessa oikeamielinen ja viisas kuningas. Hän ei lainkaan murhannut kavalasti vanhaa kuningas Duncania. Duncan kaatui jo aivan nuorella iällä eräässä suuressa taistelussa ja hänet löydettiin seuraavana päivänä kuolleena erästä paikasta, jota nimitettiin Asesepän Mymäläksi. Tämä kuningas oli saattanut hengiltä useita Gruchnon, Macbethin vaimon sukulaisia. Viimeksimainitun hallitsijan aikana tuli Skotlanti varakkaaksi ja onnelliseksi; hän edisti kauppaa ja häntä pidettiin porvarien suojelijana, kaupunkien todellisena kuninkaana. Klaanien aatelisto ei voinut antaa hänelle anteeksi sitä, että hän oli voittanut Duncanin, eikä myöskään sitä, että hän suojeli käsityöläisiä: se surmautti hänet ja häpäisi hänen muistonsa. Kuolemansa jälkeen tuo hyvä kuningas Macbeth tuli tunnetuksi ainoastaan vihamiestensä kertomusten kautta. Shakespearen nero vakiinnutti heidän valheensa ihmiskunnan tietoisuuteen.

Jo kauan aikaa olin epäillyt, että Siniparta oli samanlaisen onnettoman kohtalon uhri. Kaikki se, mitä minä hänen elämänvaiheistaan näin kerrotuksi, ei vähintäkään vakuuttanut minua eikä tyydyttänyt sitä johdonmukaisuuden ja selvyuden tarvetta, joka minua lakkaamatta kalvaa. Lähemmin asiaa ajateltuani keksin niissä voittamattomia ristiriitaisuuksia. Minulle koetettiin aivan liaksi paljon uskotella tuon miehen julmuutta, jotta en olisi ruvennut sitä epäilemään.

Nämä aavistukseni eivät pettäneetkään. Tämä vaistomainen selvänäköisyyteni, joka johtui eräänlaisesta ihmisluonnon tuntemuksesta, oli piankin muuttuva eittämättömiin todistuskappaleihin perustuvaksi varmuudeksi. Erään kivenhakkaajan luota Saint-Jean-des Boissas löysin erinäisiä Sinipartaa koskevia papereita, muun muassa hänen tiliensä pääkirjan ja erään nimettömän valituskirjelmän hänen murhaajiaan vastaan, jota syytelmää syistä, joita en tunne, ei koskaan oltu julkisuudessa esitetty. Nämä asiakirjat vakaannuttivat minua siinä uskossa, että hän oli hyvä ja onneton ja että hänen muistonsa joutui häpeään vain halpamaisten panettelujen vuoksi. Siitä asti olen pitänyt suorastaan velvollisuutenani kertoa hänen tarinansa sellaisena kuin se todellisuudessa oli kuvittelematta lainkaan sellaisen hankkeen saavuttavan menestystä. Tämä tahratun maineen puhdistamis-yritys on säädetty, sen tiedän, joutumaan hiljaisuuteen ja unohdukseen. Mitä mahtaa

II.

Vuoden 1650:n paikkeilla asusti maatilallaan Compiègnen ja Pierrefondsin välillä rikas aatelismies nimeltä Bernard de Montragoux, jonka esi-isät olivat olleet valtakunnan korkeimmissa viroissa, mutta hän eleli kaukana hovista, siinä hiljaisessa huomaamattomuudessa, joka siihen aikaan verhosi kaiken, mihin ei kuninkaan katse yltänyt. Hänen Les Guillettes-nimisessä linnassaan oli vaikka kuinka paljon kallisarvoisia huonekaluja, kulta- ja hopea-astioita, seinäverhoja ja korukirjailuja, joita hän säilytti lukituissa varastohuoneissa. Kuitenkaan ei hän piiloitellut aarteitaan siitä syystä, että olisi pelännyt niiden käytännössä kuluvan; hän oli päinvastoin hyvinkin runsaskätinen ja antelias. Mutta siihen aikaan oli tavallista, että maaseudun aatelisherrat viettivät hyvin yksinkertaista elämää, söivät palvelusväkensä kanssa samassa pöydässä ja pyörivät pyhäpäivisin tanssissa kylän tyttöjen kanssa. Kuitenkin he erinäisissä tilaisuuksissa panivat toimeen muhkeita juhlia, jotka kokonaan poikkesivat arkielämän vaatimattomuudesta. Sitä varten täytyi heillä olla varastossa paljon kauniita huonekaluja ja kauniita seinäverhoja. Näin oli laita myös herra de Montragoux'n.

Hänen goottilaiseen aikaan rakennettu linnansa kantoi ajan karua leimaa. Ulkoapäin se näytti hyvinkin epäystävälliseltä ja kolkolta suurine tornintynkineen, jotka kuningas Ludvig-vainajan aikaisissa mellakoissa oli sellaisiksi rikottu. Sisältäpäin se näytti hauskemmalta. Huoneet oli koristettu italialaiseen tapaan, samoin alakerran suuri juhlaikätyvä, joka ali täynnä kohokuvaveistoksia, maalauksia ja kultauksia.

Tämän käytävän toisessa päässä oli huone, jota tavallisesti nimitettiin "pikku kammioksi." Se on ainoa nimitys, jota Charles Perrault siitä käyttää. Ei haita tietää, että sitä nimitettiin myös onnettomien prinsessojen kammioksi, sentähden että muuan firenzeläinen maalari oli kuvailut sen seinille eräitä murheellisia tarinoita: Dirken, Auringon tyttären, jonka Antiopen pojat ovat sitoneet härän sarviin; Nioben, joka Sipylen vuorella itkee jumalaisten nuolien lävistämiä lapsiaan; Prokriksen, joka odottaa rintaansa Cephaloksen keihästä. Nämä kuvat vaikuttivat aivan eläviltä ja porfyryilaatat, joilla huoneen lattia oli kivitetty, näyttivät punoittavan noiden onnettomien naisten verestä. Eräs kammion ikkunoista avautui linnankaivantoon, jossa ei ollut yhtään vettä.

Tallirakennukset, jotka sijaitsivat vähän matkan päässä linnasta, muodostivat komean rykelmän. Niissä oli pilttuita kuudellekymmenelle hevoselle ja vajoja kahdelletoista kullatulle vaunulle. Mutta Les Guillettesin pääviejätyksenä olivat kuitenkin sen kanavat ja metsät, jotka laajalti ympäröivät hovia, tarjoten tilaisuuden kalastuksen ja metsästyksen huveihin.

Useimmat seudun asukkaista eivät tunteneet herra de Montragoux'ta muulla kuin Siniparran nimellä. Totta tosiaankin, hänen partansa oli sininen, mutta se oli sininen vain siksi, että se oli musta, ja ainoastaan sentähden että se oli musta, oli se sininen. Ei tule kuvitella herra de Montragoux'ta minkään sellaisen hirvittävän kolmipäisen Typhonin kaltaiseksi, jollaisen esimerkiksi voi nähdä Ateenassa nauravan kolmeen indigovärisen partaansa. Me pääsemme paljon lähemmäksi totuutta, jos vertaamme Les Guillettesin herraa joihinkin tuollaisiin näyttelijöihin tai pappeihin, joiden vasta-ajetut posket vivahtavat siniseen. Herra de Montragoux ei käyttänyt suippokärkistä partaa niinkuin hänen iso isänsä kuningas Henrik II:n hovissa; ei myöskään viuhkapartaa kuten hänen vaarinsa isoisä, joka kaatui Marignanin taistelussa. Samoin kuin hra de Turennellä oli hänelläkin vain viikset ja leukaparta; hänen poskensa kuulsivat siniseltä; mutta sanottakoon siitä mitä tahansa, niin ei se laisinkaan rumentanut tuota kunnon ritaria eikä pelottanut ketään. Hän vaikutti sen kautta ainoastaan miehekkäämmältä ja jos se tekikin hänet vähän jylhän näköiseksi, niin eivät naiset häntä suinkaan sen vuoksi vihanneet. Bernard de Montragoux oli hyvin kaunis mies, kookas, leveäolkainen, roteva ja rehevä, vaikkakin maalaismallinen ja paremmin kotonaan metsissä kuin kaduilla ja salongeissa. Tosin hän ei kuitenkaan miellyttänyt naisia siinä määrin kuin täten rakennetun, rikkaan miehen olisi luullut tekevän. Siihen oli syynä hänen ujoutensa, se juuri, eikä hänen partansa. Hän tunsi naisiin nähden vastustamatonta vetovoimaa ja samalla voittamatonta pelkoa. Hän pelkäsi heitä yhtä paljon kuin rakasti. Siinä kaikkien hänen vastoinkäymistensä pohjimmainen syy ja alkujuuri. Nähdessään jonkun naisen ensimmäistä kertaa, olisi hän mieluummin kuollut kuin voinut sanoa hänelle ainoatakaan sanaa, ja oli tämä nainen hänelle kuinka mieluinen tahansa, vaikenä hän hänen edessään kuin muuri; hänen tunteistaan puhuivat ainoastaan hänen silmänsä, joilla hän mulkoili vallan kauhistavasti. Tämä ujous teki hänet alttiiksi monenlaisille ikävyyksille, pääasiallisesti siksi, että se esti häntä solmimasta kunniallista liittoa vaatimattomien ja säädyllisten naisten kanssa ja heitti hänet aseettomana uhrina kaikkein rohkeimpien ja yritteliäimpien saaliiksi. Siitä koitui hänen elämänsä onnettomuus.

Jo varhain oli hän jäänyt orvoksi, ja työnnettyään noilla häveliäisyyden ja kauhun tunteilla, joita hän ei kyennyt voittamaan, pois luotaan ne edulliset ja sangen arvokkaat avioliittomahdollisuudet, mitä hänelle oli tarjoutunut, nai hän erään neiti Colette Passagen, joka hiljattain oli asettunut asumaan seudulle ansaittuaan jonkun verran rahaa valtakunnan kylissä ja kaupungeissa karhua tanssittamalla. Hän rakasti tätä kaikella kyvyllään ja voimallaan. Ja ollaksemme oikeudenmukaisia, täytyy meidän myöntää, että Colettella oli millä miellyttää, tuollainen kuin oli roteva ja hyllyvärintainen; hiipiäkin oli hänellä vielä jotensakin tuores, vaikkakin ulkoilmassa ahavoitunut. Ylhäisen naisen asema tuotti hänelle ensin suurta hämmästystä ja iloa; hänen sydäntään, joka ei ollut paha, liikutti noin korkeassa arvossa olevan ja noin muhkearakenteisen aviomiehen hyvyys, tämä kun oli alamaisin kaikista palvelijoista ja rakastunein kaikista rakastajista. Mutta muutaman kuukauden kuluttua hänelle tuli ikävä, kun hän ei enää saanut kierrellä maailmaa. Keskellä rikkauksia, rakkauden ja huolenpidon hemmoittelemassa, hänen ainoa ilonsa oli mennä tapaamaan entisen metsäläiselämänsä toveria kellariin, jossa se virui ketju kaulassa ja rengas turvassa, ja suudella sitä itkien otsalle. Nähdessään hänet allapäin, tuli hra de Montragoux itsekin surulliseksi, ja hänen murheensa vain pahensi hänen elämäntoverinsa apeaa mieltä. Se huomaavaisuus ja kohteliaisuus, jota hän tuhlassi tälle, koski vaimoparan sydämeen. Eräänä aamuna herätessään hra de Montragoux ei löytänytäkään Colettea viereltään. Hän etsi häntä turhaan kaikkialta linnasta. Onnettomain prinsessojen kammion ovi oli auki. Siitä oli hän livistänyt vapauteen karhuilleen. Siniparran tuskaa oli vaikea nähdä. Huolimatta niistä lukemattomista sanansaattajista, joita oli lähetetty häntä etsimään, ei sen koommin kuultu mitään Colette Passagesta.

Hra de Montragoux suri häntä vielä silloinkin, kun hän eräässä Les Guillettesin juhlassa sattui tanssimaan Jeanne de La Clochen, Compiègnen tuomarin tyttären kanssa, johon hänen sydämensä syyti. Hän pyysi hänen kättään ja saikin sen sillä siunaamalla hetkellä. Jeanne piti viinistä ja joi sitä ylenpalttisen paljon. Tämä himo kasvoi hänessä siinä määrin, että muutaman kuukauden kuluttua hän oli pullea kuin viinileilin kupu. Pahinta oli se, että tämä viinisäkki, tultuaan raivoihinsa, kieri lakkaamatta pitkin saleja ja portaita huutaen, kiroten, nikotellen ja sylkien suustaan herjauksia ja viiniä kaiken yli mitä eteen sattui. Hra de Montragoux oli vihasta ja kauhusta tyrmistynyt. Mutta sitten hän keräsi rohkeutensa ja yritti yhtä paljon kovuudella kuin kärsivällisyydellä parantaa puolisoaan tuosta niin epämiellyttävästä paheesta. Rukouksia, nuhteita, nöyriä pyyntöjä, uhkauksia, kaikkia keinoja hän käytti. Mikään ei auttanut. Hän kielsi häneltä kellarinsa viinit; vaimo hankki niitä itselleen muualta ja sellaisia, joista hän päihtyi vielä kamalammin.

Riistääkseen häneltä halun lempijuomaansa, hra de Montragoux pani kissanminttua hänen pulloihinsa. Jeanne luuli, että hän aikoi myrkyttää hänet, hyökkäsi hänen kimppuunsa ja upotti kyökkiveitsen kolme tuumaa syvältä hänen vatsaansa. Hra de Montragoux oli vähällä kuolla, mutta säilytti silti täydelleen tavallisen lempeytensä. "Hän on, sanoi hän, enemmän surkuteltava kuin moitittava." Muuanna päivänä, kun oli unohdettu sulkea onnettomien prinsessojen kammion ovi, meni Jeanne de La Cloche sinne aivan sekapäisenä, kuten tavallisesti, ja nähdessään seinillä nuo maalatut hahmot tuskaisissa asennoissa ja henkitoreissaan, luuli hän niitä todellisiksi naisiksi ja pakeni kauhuissaan suin päin metsään kirkuen: murhaa! Kuullessaan miten Siniparta huusi häntä ja juoksi hänen jälessään hän heittäytyi kanavaan ja hukkui sinne. Uskomatonta, mutta totta, hänen puolisonsa suri tätäkin kuolemaa, niin sääliväinen sydän hänellä oli.

Kuusi viikkoa tuon tapaturman jälkeen hän otti pitemmittä mutkitta aviokseen Gigonnen, arentimiehensä Traignelin tyttären. Hän kulki puukengissä ja tuoksui sipulilta. Hän oli muuten kaunis tyttö, paitsi että hän katsoi toisella silmällään kieroon ja ontui toiselta jalaltaan. Heti naimisiin päästyään tuli tämä entinen hanhipaimenetar mielettömän kunnianhimoiseksi eikä enää uneksintu muusta kuin uusista arvoista ja uusista komeuksista. Hänen mielestään eivät hänen koruompelein somistetut pukunsa enää olleet kyllin kallisarvoisia, hänen helmiset kaulakäätynsä enää kyllin hienoja, hänen rubiininsa kyllin suuria, hänen vaununsa kyllin kullattuja, hänen lammikkonsa, metsänsä, maansa kyllin laajoja. Siniparta, joka ei milloinkaan ollut tuntenut kunnianhimoa, kärsi puolisonsa pöyhkeilevästä mielenlaadusta, ja kun hän ei viattomuudessaan tiennyt, oliko parempi ajatella ylvästelevästi kuten tämä tai vaatimattomasti kuten hän itse, syytti hän melkein itseään jonkinlaisesta luonteen latteudesta, joka oli hänen elämäntoverinsa ylhäisten mielitekojen vastuksena; ja täynnä epävarmuutta hän milloin kehoitti tätä kohtuullisesti nautiskelemaan tämän maaliman antimista, milloin taas kiihoitti itseään ajamaan takaa kultaa ja kunniaa aivan mielettömyyksiensä rajoille. Hän oli järkevä, mutta aviollinen rakkaus voitti hänessä järkevyyden. Gigonne ei enää ajatellut muuta kuin saada esiintyä ylhäisten parissa, tulla kutsutuksi hoviin ja päästä kuninkaan rakastajattareksi. Kun eivät nämä halut voineet toteutua, kuivui hän kokoon harmista, sai keltataudin, johon hän kuoli. Siniparta rakennutti hänelle itkien ja huokaillen mahtavan hautapatsaan.

Näin yhtämittaisten kotoisten vastoinkäymisten murtamana ei tuo kelpo ritari kenties enää olisi ollenkaan valinnut itselleen uutta puolisoa, mutta hänet itsensä valittiin ja sen teki neiti Blanche de Gibeaux, erään yksikorvaisen ratsuväkipuseerin tytär; toisen korvansa väitti tämä menettäneensä kuninkaan palveluksessa. Blanche oli hyvin älykäs ja hän käytti tätä älyään pettääkseen miestään. Hän

petti häntä kaikkien seudun aatelismiesten kanssa. Ja hän teki sen niin taitavasti, että hän saattoi harjoittaa uskottomuutta itse linnassakin ja yksinpä aivan miehensä silmien alla, ilman että tämä huomasi mitään. Sinipartaraukka aavisteli kyllä jotakin, mutta ei tiennyt mitä. Onnettomuudekseen Blanche, joka käytti kaikki taitonsa pettääkseen aviomiestään, ei ollut yhtä ovela pettämään rakastajiaan, tarkoitan, salaamaan sitä, että hän petti heitä toinen toistensa kanssa. Eräänä päivänä eräs aatelismies, jota hän oli rakastanut aikaisemmin, yllätti hänet onnettomien prinsessojen kammiossa yhdessä erään aatelismiehen kanssa, jota hän paraikaa rakasti, ja lävisti hänet miekallaan. Muutamia tunteja myöhemmin löysi eräs linnan palvelijoista tuon naisparan sieltä kuolleena, ja tämä huone herätti senjälkeen yhä enemmän kauhua. Siniparta-raukka, joka samalla kertaa sai tietää sekä suuresta häpeästään että vaimonsa murheellisesta lopusta, suri jälkimmäistä onnettomuutta paljon enemmän kuin edellistä. Hän rakasti Blanche de Gibeauxia aivan erikoisella lämmöllä ja hellemmin kuin mitä hän oli rakastanut Jeanne de La Clochea, Gigonne Traigneliä tai edes Colette Passagea. Kuultuaan, että Blanche oli häntä lakkaamatta pettänyt ja ettei hän enää milloinkaan voisi häntä pettää, valtasi hänet suuri tuska ja levottomuus, joka päivä päivältä, sensijaan että olisi lieventynyt, yltyi yhä kiihkeämmäksi. Hänen kärsimyksensä kävivät niin sietämättömiksi, että ne aiheuttivat sairauden, joka pani pelkäämään pahinta.

Käytettyään tuloksettomasti erilaisia lääkkeitä, ilmoittivat lääkärit, että ainoa tehokas parannuskeino hänen tautiinsa oli ottaa nuori vaimo. Silloin hänen mieleensä juolahti hänen pikkuserkkunsa Angèle de La Garandine, jonka hän uskoi mielisuosiolla saavansa, sentähden että hän oli varaton. Mikä lisäksi rohkaisi häntä pyytämään Angèlea vaimokseen oli se seikka, että häntä yleensä pidettiin yksinkertaisena ja vähätietoisena. Kun älykäs nainen juuri oli häntä pettänyt, tuntui typerä turvalliselta. Hän nai neiti de La Garandinen, mutta huomasi pettyneensä laskelmissaan. Angèle oli lempeä, Angèle oli hyvä, Angèle rakasti häntä; hänessä ei itsessään ollut taipumuksia pahaan, mutta kuka tahansa saattoi vietellä hänet siihen milloin tahansa. Tarvitsi vain sanoa hänelle: "Tehkää näin, jotteivät hepenenne turmeltuisi, tulkaa tänne, jotta ei susi söisi teitä", tai: "Sulkekaa silmänne ja ottakaa tämä pieni lääkeannos" ja heti hän yksinkertaisuudessaan teki mitä lurjukset tahtoivat ja he tahtoivat häneltä tietenkäin sitä, mikä oli aivan luonnollista, sillä hän oli sievä. Hra de Montragoux, jota tämä vilpittömän vaimo petti ja loukkasi yhtä paljon ja enemmänkin kuin mitä Blanche de Gibeaux oli tehnyt, oli kaikeksi onnettomuudekseen nyt lisäksi siittä tietoinen, sillä Angèle oli aivan liian viaton ja avomielinen mitään häneltä peittääkseen. Hän sanoi miehelleen: "Herraseni, minulle sanottiin sitä; minulle tehtiin tätä; minulta otettiin tämä; minä näin tuollaista; minä tunsin tällaista." Ja yksinkertaisuudellaan hän tuotti tuolle poloiselle linnanherralle kuvaamattomia kärsimyksiä. Hän kesti ne miehuullisesti. Kuitenkin saattoi hän joskus erehtyä sanomaan tuolle yksinkertaiselle luontokappaleelle: "Te olette kana", ja lyömään häntä korvalle. Nämä korvapuustit panivat alulle sen maineen, että hän oli julma, jonka nimen hän sittemmin sai kantaa. Muuan kerjäläis-munkki, joka vaelsi Les Guillettesin ohitse kerran kun hra de Montragoux oli kurppia ampumassa, tapasi rouva Angèlen nukenvaatteita neulomassa. Havaitessaan, että hän oli yhtä yksinkertainen kuin kaunis tuo hyvä munkki otti hänet aasinsa selkään uskotellen hänelle, että enkeli Gabriel odotteli häntä viidakossa solmiakseen hänen jalkaansa helmiset sukkanauhut. Luullaan, että susi söi hänet suuhunsa, sillä kuuna päivänä ei häntä enää sittemmin nähty.

Kuinka saattoikaan Siniparta näin turmiollisten kokemusten jälkeen vielä ryhtyä uuteen liittoon? Sitä ei voisi ollenkaan käsittää, ellei tietäisi, miten suuri valta kauniilla silmillä on herkkään sydämeen. Tuo kunnan ritari tapasi naapurilinnassa, jossa hänen oli tapana käydä, nuoren aatellisen orpotytön, nimeltä Alix de Pontalcin, joka, senjälkeen kun hänen ahne holhoojansa oli ryöstänyt häneltä kaiken omaisuuden, ei enää halunnut muuta kuin päästä luostariin. Hyväntahtoiset ystävät rupesivat välittäjiksi saadakseen hänet muuttamaan päätöstään ja suostumaan hra de Montragoux'n vaimoksi. Hän oli moitteettoman kaunis. Siniparta, joka odotti saavansa hänen sylissään nauttia autuuden äärettömyyttä, pettyi vieläkin kerran toiveissaan, ja tällä kertaa oli pettymys sitä lajia, että se kävi hänen tunnoilleen enemmän kuin kaikki hänen edellisissä avioliitoissa kärsimiänsä harmit. Alix de Pontalcin kieltäytyi itsepintaisesti toteuttamasta sitä yhdyselämän lakia, jonka alaiseksi hän kuitenkin oli lupautunut. Turhaan pyysi ja rukoili hra de Montragoux häntä suostumaan vaimokseen; hän oli kuuro kaikille rukouksille, kyynelille, soimauksille, torjui luotaan miehensä mitättömimmätkin hyväilyt, riensi lukitsemaan itsensä onnettomien prinsessojen kammioon, jossa hän murjotteli yksin yökautia. Ei koskaan tultu tietämään tämän jumalallisille ja inhimillisille laeille niin vastaisen menettelyn syyt; luultiin sen johtuvan siitä, että hra de Montragoux'lla oli sininen parta, mutta se, mitä yllä kerroimme tästä parrasta, tekee sellaisen otaksuman sangen vähän todenmukaiseksi. Sitäpaitsi tämä on seikka, josta on vaikea mennä päättelemään mitään. Aviomiesparka kärsi julmasti. Unohtaakseen sen hän metsästi raivoisasti ajattaen kuoliaaksi koiria, hevosia ja jahtirenkejä. Mutta vaikka hän palasi linnaansa uupuneena ja kankeana, niin heti, kun hän vain vilaukseltakin näki neiti de Pontalcinin, palasivat taas samalla kertaa sekä hänen voimansa että hänen vaivansa. Vihdoin viimein kun hän ei enää jaksanut kauemmin kestää tätä kidutusta, anoi hän, että Rooma purkisi avioliiton, joka ei ollut muuta kuin naamio, ja saikin välittämällä kauniin lahjan Pyhälle Isälle kanoonisen lain perusteella eron. Että hra de Montragoux lähetti luotaan pois neiti de Pontalcinin kaikin naiselle kuuluvin

kunnianosoituksin, sensijaan että olisi antanut hänelle aimo selkäsaunan, osoittaa vain, että hänellä oli voimakas sielu ja suuri sydän ja että hän oli itsensä herra samoin kuin hän oli Les Guillettesin. Mutta hän vannoi, ettei mitään naissukupuolta enää koskaan tästä lähin pääsisi hänen oviensa sisäpuolelle. Jospa hän olisi pitänytkin valansa loppuun asti.

III.

Muutamia vuosia oli kulunut siitä, kun hra de Montragoux oli luopunut kuudennesta vaimostaan ja paikkakuntalaisilla oli enää vain hämärä muisto niistä koti-onnettomuuksista, jotka olivat kohdanneet tuon hyvän herran taloa. Ei tiedetty, mihin hänen vaimonsa olivat joutuneet ja iltaisin juteltiin niistä kylällä tarinoita, jotka saattoivat nostaa hiukset pystyyn päässä; toiset uskoivat niihin, toiset eivät. Tähän aikaan muuan vanhahko leski, rouva Sidonie de Lespouisse, asettui lapsineen asumaan La Motte-Gironin kartanoon, joka, linnuntietä laskien, oli kahden penikulman päässä Les Guillettesin linnasta. Mistä hän tuli ja mikä oli ollut hänen miehensä, siitä ei kukaan tiennyt mitään. Jotkut luulivat kuulleensa, että mies oli ollut jossakin virassa Savoieissa tai Espanjassa; toiset sanoivat, että hän oli kuollut Intiassa; monet kuvittelivat, että hänen leskensä omisti suunnattomia maa-alueita, muutamat sitä kuitenkin kovin epäilivät. Joka tapauksessa hän vietti komeaa elämää ja piti La Motte-Gironissa kutsuja koko paikkakunnan aatelistolle. Hänellä oli kaksi tyttäretä. Vanhempi Anne, joka jo oli lähellä Kyöpelinvuorta, oli aika ovela peijooni. Nuorempi Jeanne, joka juuri oli päässyt naimis-ikään, kätki viattoman ulkokuorensa alle paljon varhaiskypsää elämän kokemusta. Rouva de Lespouissella oli myös kaksi poikaa, joista toinen oli kahdenkymmenen, toinen kahdenkymmenen kahden ikäinen, molemmat kauniita ja soreavartaloisia; toinen heistä oli rakuuna, toinen muskettisoturi. Voisinpa vielä väittää, nähtyäni hänen arvomerkinsä, että jälkimmäinen oli musta muskettisotilas. Sitä ei voinut huomata, kun hän kulki jalan, sillä mustat muskettisotilaat erosivat harmaista ei vaatetuksensa värin, vaan hevostensa loimen kautta. Molemmat, niin toiset kuin toisetkin, käyttivät kultaisilla nauhoilla reunustettua sinistä virkanuttua. Rakuunat taaskin tunnettiin eräänlaisesta karvamyyssystä, jonka tupsu riippui keikailevasti korvallisella. Rakuunoilla oli yleensä lurjuksen maine, kuten laulussakin sanotaan:

Jo rakuunat saapuvat tuolta, nyt, äiti, kiiruusti pois!

Mutta Hänen Majesteettinsa molemmista rakuunarykmenteistä olisi turhaan saanut etsiä niin suurta irstailijaa, niin halpamaista hännystelijää ja riiviötä kuin mitä oli Cosme de Lespouisse. Hänen veljensä oli häneen verraten aivan kunnan poika. Pierre de Lespouisse, joka oli peluri ja juoppo, miellytti naisia ja voitti korttipelissä; ne olivat yleensä ainoat elinkeinot, mitkä hän tunsu.

Rouva de Lespouisse, heidän äitinsä, vietti La Motte-Gironissa komeaa elämää ainoastaan viedäkseen ihmisiä valon taakse. Todellisuudessa hänellä ei ollut mitään ja hän oli velassa irtohampaitaan myöten. Hänen koristeensa, irtaimistonsa, vaununsa, hevosesä, palvelijansa, kaikki oli lainattu parisilaisilta koronkiskureilta, jotka uhkasivat ottaa ne takaisin, ellei hän pian naittaisi tyttäriään jollekin rikkaalle herralle, ja tuo kunnan Sidonie odotti minä hetkenä hyvänsä näkevänsä talonsa tyhjänä ja itsensä puilla paljailla. Koskapa hänellä oli kiire löytää itselleen vävy, oli hän heti iskenyt silmänsä hra de Montragoux'hun, jonka hän arvioi yksinkertaiseksi, helposti petettäväksi, hyvin lempeäksi ja kaikessa ulkonaisessa juroudessaan ja karuudessaan hyvin alttiiksi rakkaudelle. Hänen tyttärensä olivat mukana hänen juonessaan ja joka kerta kohdatessaan ritarin, pommittivat he Siniparta-raukkaa sydämeen asti tunkevilla katseillaan. Hän antautui varsin pian molempien neiti de Lespouissein vastustamattomille suloille. Unohtaen valansa hän ei enää muuta toivonut kuin päästä naimisiin jommankumman kanssa, sillä hänen mielestään olivat molemmat yhtä kauniita. Jonkun verran viivyteltyään, joka johtui vähemmän epäroimisesta kuin ujoudesta, hän lähti komealla saattueella La Motte-Gironiin ja esitti avioliittotarjouksensa rouva de Lespouisselle, jättäen hänen päätettäväkseen, kumman tyttärensä hän tahtoisu hänelle antaa. Rouva Sidonie vastasi hänelle kohteliaasti, että hän piti ritaria suuressa arvossa ja salli hänen kosia sitä neiti de Lespouissea, joka häntä enemmän miellytti.

— Koettakaa valloittaa hänet, herra, sanoi hän, ja minä olen ensimmäinen iloitsemaan menestyksestänne.

Tehdäkseen lähempää tuttavuutta Siniparta kutsui Anne ja Jeanne de Lespouissen sekä heidän äitinsä, veljensä ynnä lukuisan joukon muita naisia ja aatelisherroja pariaksi viikoksi Les Guillettesin linnaan. Tällä ajalla pantiin toimeen yhtämittäisiä huvi-, metsästys- ja kalastusretkiä, tanssiaisia, kemuja ja juhla-aterioita ja kaikenlaisia huvituksia.

Muuan nuori herra, jonka neidit de Lespouisse olivat tuoneet mukanaan, ritari de la Merlus, järjesti

metsästysretket. Siniparralla oli kauneimmat ajokoirat ja kauneimmat metsästysaseet koko paikkakunnalla. Naiset kilpailivat hirvenajo-menoissa miesten kanssa. Aina ei hätyytetty otusta, mutta metsästäjät ja metsästäjättäret harhaantuivat metsään parittain, kohtasivat toisensa ja häipyivät jälleen näkymättömiin. Ritari de la Merlus hävisi mieluimmin yhdessä Jeanne de Lespoissen kanssa ja kaikki palasivat vasta pimeään tullen linnaan, vielä täynnä seikkailujensa huumaa ja tyytyväisinä päiväänsä. Tehtyään muutaman päivän huomioita tuo kunnan ritari de Montragoux asetti ehdottomasti etusijalle Jeannen, sisarista nuorimman, joka oli tuoreempi, mikä ei suinkaan merkitse sitä, että hän myös olisi ollut kokemattomampi. Hän ilmaisi peittelemättä mieltymyksensä, jossa ei ollutkaan mitään salattavaa, koska sillä oli kunnialliset tarkoitusperät, ja sitäpaitsi oli Siniparta suora ja mutkaton mies. Hän mielisteli tätä nuorta neitiä parhaansa mukaan, tosin hän ei puhunut paljon, koska ei ollut sellaiseen tottunut, mutta hän katseli häntä silmät peloittavasti pyörien päässä ja vetäen hartiainsa takaa sellaisia huokauksia, että ne olisivat voineet kaataa tammen. Väliin hän pärähti nauramaan ja silloin kaikki astiat helisivät ja ikkunaruudut tärisivät. Hän oli ainoa koko seurasta, joka ei huomannut, miten ahkerasti ritari de la Merlus seurusteli rouva de Lespoissen nuoremman tyttären kanssa, tai jos hän sen huomasi, ei hän nähnyt siinä mitään pahaa.

Hänen naistunteuksensa ei ollut kyllin suuri kylvääkseen epäilystä hänen mieleensä eikä hän voinut rahtuistakaan epäillä sitä, jota hän rakasti. Minun isoäidilläni oli tapana sanoa, että elämän kokemuksesta ei ole mitään hyötyä ja että ihminen pysyy sinä, mitä hän on. Luulenpa, että hän oli oikeassa, ainakaan ei tämä tositarina, jonka kerron tässä, ole omiaan tekemään tyhjäksi hänen sanojaan.

Nämä Siniparran juhlat olivat harvinaisen komeat. Pimeään tullen valaisivat tuhannet soihdut linnan edessä olevaa nurmimattoa, ja pöydät, joita fauneiksi ja metsänneidoiksi puetut tarjoilijat ja tarjoilijattaret palvelivat, notkuivat maan ja metsien herkullisimmista antimista. Soittoniekat helkyttelivät lakkaamatta kauniita säveleitä. Juhla-aterian lopulla tulivat koulun opettaja ja opettajatar kylän poikien ja tyttöjen kanssa pitoväen luo kunniakäynnille ja lukivat tervehdyssanat ritari de Montragoux'lle ja hänen vierailleen. Eräs tähdistälukija piippalakki päässä ennusteli naisille ja ilmoitti heille heidän tulevat rakkausseikkailunsa käsien viivoista. Siniparta juotti kaikkia vasallejaan ja jakoi omin käsin leipää ja lihaa köyhille perheille.

Kello kymmenen aikaan illalla vetäytyi seurue yön kastetta peläten lukemattomilla kynttilöillä valaistuihin huoneisiin, joissa oli pöytiä kaikenlaisia pelejä varten: siinä jos jonkinlaiset nikkari-, biljardi-, *reversi*-, *troumadame*-, *tournoi*-, *portique*-, *bête*-, *boca*-, *breelan*-, *trictrac*-, *bassette*-, *calbas*-[useimmat yllämainituista peleistä ovat ranskalaisia uhkapelejä. Suom. huom.], shakki- ja noppapelit. Siniparralla oli jatkuvasti huono onni näissä peleissä, joissa hän menetti joka yö suuria summia. Ainoa, mikä häntä lohdutti tässä yhtämittäisessä vastoinkäymisessä, oli nähdä rouvasväki de Lespoissen voittavan paljon rahaa. Jeanne, joka koko ajan pelasi yhdestä tuumin ritari de la Merlusn kanssa, kahmaisi itselleen kokonaisia kultavuoria. Rouva de Lespoissen molemmat pojat tekivät myös hyviä kauppoja *reversi*- ja *bassette*-pelissä; mitä suurempi uhkapeli, sitä varmemmin he voittivat. Pelaamista jatkettiin hyvin myöhään yöhön.

Näiden suurenmoisten pitojen aikana ei nukuttu laisinkaan ja, kuten vanhimman Siniparta-tatinnan tekijä kertoo, "pitkin yötä tehtiin kaikenlaisia kujeita toinen toisilleen". Nämä hetket olivat monelle vuorokauden suloisimmat, sillä leikin varjolla saattoivat ne, jotka tunsivat hellempää tunteita toisiaan kohtaan, pimeään suojissa lymytä jonkun makuukammion soppeen. Ritari de la Merlus esiintyi milloin pirun, milloin kummituksen tai suden hahmossa säilyttääkseen nukkujoita, mutta lopuksi hän aina kuitenkin livahti neiti Jeanne de Lespoissen huoneeseen. Hyvää ritari de Montragoux'takaan ei unohdettu näissä leikeissä. Rouva de Lespoissen molemmat pojat panivat hänen vuoteeseensa syyhypulveria ja polttivat hänen huoneessaan aineita, jotka levittivät inhoittavaa katkua. Tai sitten he asettivat hänen ovenkamanansa päälle täysinäisen vesisangon siten, että tuo kunnan ritari ei voinut avata ovea kumoamatta vesisaavia ylitseen. Lyhyesti sanoen, he tekivät kaikenlaisia hauskoja kepposia, jotka huvittivat seuraa ja jotka Siniparta sieti tavanmukaisella hyvänahkaisuudellaan.

Hän uudisti avioliittotarjouksensa, johon rouva de Lespoisse suostui, vaikkakin hänen sydämensä, kuten hän sanoi, oli särkyä pelkästä ajatuksestakin, että hänen tyttärensä joutuisivat naimisiin. Häät vietettiin La Motte-Gironissa ennen kuulumattomalla upeudella. Neiti Jeanne oli erinomaisen kaunis, hänen pukunsa oli parasta Parisin pitsiä ja tukkansa tuhansilla kiemuroilla. Hänen sisarellaan Annella oli viheriäinen, kullalla kirjailtu samettipuku. Heidän rouva äitinsä puku oli mustilla samettireunuksilla ja helmillä ja timanteilla koristettua kultanypläystä. Hra de Montragoux oli kiinnittänyt mustaan samettipukuunsa kaikki suuret timanttinsa; hän oli erittäin hyväntahtoisen näköinen ja hänen kasvoillaan oli viattomuuden ja ujouden ilme, joka muodosti miellyttävän vastakohtan hänen siniselle leualleen ja hartiakkaalle olemukselleen. Epäilemättä olivat morsiamen veljet myös siroasti vaatetettuja, mutta ritari de la Merlus ruusunvärissä, helmillä kirjailussa samettinutussaan voitti sentään loisteliaisuudessa kaikki muut.

Heti juhlamenojen jälkeen ottivat juutalaiset, jotka olivat morsiamen perheelle ja hänen salarakastelijalleen vuokranneet kaikki nämä kauniit korut ja upeat jalokivet, ne pois ja kyyditsivät ne postivaunuissa takaisin Pariisiin.

IV.

Kuukauden ajan hra de Montragoux oli ihmisistä onnellisin. Hän jumaloi vaimoaan ja piti häntä puhtauden enkelinä. Tämä oli kaikkea muuta; mutta taitavammatkin kuin Siniparta-raukka olisivat siinä suhteessa pettyneet aivan yhtä paljon kuin hänkin, siksi kavala ja juonikas oli tuo nainen ja totteli kaikessa kiltisti rouva äitiään, joka oli koko Ranskanmaan ovelin kelmi. Hän asettui asumaan Les Guillettesiin vanhemman tyttärensä Annen, molempien poikainsa Pierren ja Cosmen ja ritari de la Merlus'n kanssa, joka viimeksimainittu nyttemmin joka hetki seurasi rouva de Montragoux'ta kuin varjo. Se kyllä hieman harmitti tuota hyvää aviomiestä, joka olisi tahtonut pitää vaimonsa koko ajan vain itseään varten, mutta hän ei kuitenkaan loukkaantunut siitä ystävydestä, jota hänen vaimonsa tunsu tuota nuorta aatelismiestä kohtaan, koskapa hän oli sanonut tämän olevan rintaveljensä.

Carles Perrault mainitsee, että kuukauden kuluttua tuosta hääpäivästä Siniparran täytyi lähteä kuusi viikkoa kestäväälle matkalle jonkin tärkeän asian vuoksi; mutta hän ei näytä tunteneen tämän matkan syitä ja on epäilty, että se oli tavanmukainen tekosyy, johon mustasukkainen aviomies turvautui yllättääkseen vaimonsa. Asian todellinen laita on aivan toinen: hra de Montragoux lähti Percheen ottaakseen haltuunsa serkkunsa Outarden perinnön, senjälkeen kun kanuunan kuula oli mainehikkaasti kaatanut hänet Dunesin taistelussa juuri hänen pelatessaan noppaa rummun kalvolla.

Lähtiessään pyysi hän vaimoaan parhaansa mukaan huvittelemaan hänen poissaollessaan.

— Kutsukaa tänne hyviä ystävättäriä, rakas rouva, sanoi hän tälle, ja tehkää huviretkiä heidän kanssaan; pitäkää hauskaa ja syökää hyvin.

Hän antoi hänelle talon avaimet merkiten tällä toimenpiteellä, että vaimo hänen poissaollessaan olisi koko Les Guillettesin hovin ainoa ja ylin valtijatari.

— Tässä, sanoi hän, ovat molempien suurien huonekaluvarastojen avaimet; tässä sellaisten kulta- ja hopea-astioiden avaimet, joita ei käytetä arkipäivisin, näillä pääsee rahakirstuihin, joissa on minun kultani ja hopeani, näillä jalokivilippaisiin ja tämä on pääavain, joka avaa kaikki huoneustot. Tämä pikkuavain kuuluu siihen huoneeseen, joka on alakerran suuren käytävän päässä; liikkukaa kaikkialla vapaasti.

Charles Perrault väittää, että hra de Montragoux lisäsi:

— Mutta tuohon pieneen kammioon kiellän teitä menemästä ja olen tässä asiassa niin jyrkkä, että jos kiellostani huolimatta menette sinne, ei vihallani tule olemaan mitään rajoja.

Esittäessään Siniparran sanoina ylläolevan on hänen historioitsijansa tehnyt väärin, kun hän näin ilman muuta on hyväksynyt tämän kertomuksen, jonka rouvasväki de Lespouisse oli pannut liikkeelle rikoksen tapahduttua. Hra de Montragoux asetti sanansa aivan toisin.

Kun hän antoi puolisolleen avaimen tuohon pieneen kammioon, joka ei ollut mikään muu kuin sama onnettomien prinsessojen kammio, josta meillä on ollut tilaisuus jo puhua useampia kertoja, niin hän lausui rakkaalle Jeannelleen sen toivomuksen, että tämä pysyisi poissa eräästä paikasta hänen talossaan, jota hän katsoi kotoiselle onnelleen turmiota tuottavaksi. Sieltähän juuri hänen ensimmäinen vaimonsa, ja paras kaikista, oli paennut karhunsa kanssa; siellä oli de Blanche Gibeaux harjoittanut häntä kohtaan kosolta uskottomuutta; ja loppujen lopuksi oli tuo porfyryripermento värjäätynyt punaiseksi rikollisen lemmityn verestä. Oliko siis ihme, että tämä kammio herätti hra de Montragoux'n mielessä kaameita muistoja ja turmiollisia aavistuksia?

Se, mitä hän lausui Jeannelle, tulkitsi niitä tunnelmia ja toivomuksia, joita hänen sielussaan liikkui. Täsmälleen näin kuuluivat hänen sanansa:

— En ole mitään piiloittanut teidän katseiltanne, rakas rouva, ja minusta tuntuu kuin loukkaisin teitä, jos en antaisi haltuunne kaikkia tämän teille kuuluvan talon avaimia. Te voitte siis mennä tuohon pieneen kammioonkin samoin kuin kaikkiin muihin huoneisiin tässä kartanossa; mutta jos yleensä panette arvoa siihen, mitä minä ajattelen, niin jätätte sen minun mielikseni tekemättä sekä niiden tuskallisten muistojen vuoksi, joita minulla on tuosta huoneesta, että niiden pahojen aavistusten vuoksi, joita ne vastoin tahtoaikin minussa herättävät. Joutuisin vallan epätoivoon, jos teille sattuisi joku onnettomuus tai jos kadottaisin teidän suosionne. Suonette, rakas rouva, anteeksi tämän kaikkeksi

onneksi aiheettoman pelkoni, joka johtuu vain huolehtivasta hellyydestäni ja valppaasta rakkaudestani.

Nämä sanat sanottuaan tuo kunnan ritari syleili puolisoaan ja lähti postivaunussa Percheen.

"Naapurittaret ja hyvät ystävättäret, kertoo Charles Perrault, eivät malttaneet odottaa kutsua nuoren rouvan luo, niin kärsimättömiä olivat he näkemään kaikkia talon rikkauksia. Heti he riensivät nuuskimaan kaikki huoneet, kammiot ja komerot; jotka olivat toinen toistaan kauniimpia ja komeampia; eivätkä he lakanneet ylistelemästä ja kadehtimasta ystävättärensä onnea."

Kaikki historioitsijat, jotka tätä aihetta ovat käsitelleet, lisäävät, että rouva de Montragoux'ta ei lainkaan huvittanut nähdä näitä rikkauksia, niin kärsimätön oli hän avaamaan pikku kammiota. Mikään ei ole enemmän totta, ja kuten Perrault on sanonut "niin kiihkeä oli hänen uteliaisuutensa, että hän, ottamatta yhtään huomioon, että oli sopimatonta jättää seuransa, riensi päätä pahkaa sinne erään pienen salakäytävän kautta ja sellaisella vauhdilla, että oli vähällä taittaa niskansa pari kolme kertaa". Asiaa ei saata epäillä. Mutta erästä seikkaa ei kukaan ole ilmoittanut, nimittäin sitä, että hänellä oli sellainen hätä päästä tuohon kammioon vain siksi, että ritari de la Merlus odotti häntä siellä.

Aina siitä asti, kun hän oli muuttanut Les Guillettesin linnaan, kohtasi hän tuon nuoren aatelismiehen joka päivä ja useimmiten kaksi kertaa päivässä pikku kammiossa vähääkään kyllästymättä näihin kohtauksiin, jotka olivat nuorelle aviovaimolle niin sopimattomia. Ei saata olla epätietoinen Jeanen ja ritarin välisen suhteen laadusta: se oli kaikkea muuta kuin kunniallinen, kaikkea muuta kuin viaton. Jospa se olisikin jäänyt siihen! Jos rouva de Montragoux olisi vain loukannut miehensä kunniaa, niin olisi hän tietenkin saanut osakseen jälkimaailman paheksumisen, mutta ankarinkin moralisti olisi keksinyt siihen lieventäviä asianhaaroja, hän saattaisi puolustaa nuorta vaimoa vetoamalla ajan tapoihin, kaupungin ja hovin esikuviin, huonon kasvatuksen vääjäämättömään vaikutukseen, kevytmielisen äidin neuvoihin, sillä rouva Sidonie de Lespouisse suosi tyttärensä lemmenseikkailuja. Järkevät ihmiset olisivat antaneet hänelle anteeksi hairahduksen, joka on laadultaan liian helläluontoinen ansaitakseen ankaruutta; hänen virheensä olisivat tuntuneet liian tavallisilta ollakseen suuria vikoja, ja kaikki olisivat tuumineet, että hän oli vain tehnyt niinkuin muutkin. Mutta Jeanne de Lespouisse ei tyytynyt riistämään vain miehensä kunniaa, hän tahtoi riistää häneltä hengenkin.

Juuri tuossa pikku kammiossa, jota myös nimitettiin onnettomain prinsessojen kammioksi, päätti Jeanne de Lespouisse eli rouva de Montragoux yhdessä ritari de la Merlun kanssa uskollisen ja hellän miehensä kuoleman. Myöhemmin hän selitti, että astuessaan tähän suojaan hän näki siellä riippumassa kuuden murhatun naisen ruumiit, joiden hyytynyt veri peitti permantolaatat, ja että tuntiessaan nämä onnettomat Siniparran kuudeksi ensimmäiseksi vaimoksi hän oli aavistanut myös sen kohtalon, mikä häntä itseään odotti. Jos tässä on perää, olisihan luullut seinämaalauksia silvotuiksi ruumiiksi ja ollut samanlaisten harhanäkemyksen vallassa kuin lady Macbeth. Mutta on paljon luultavampaa, että Jeanne keksi tämän hirvittävän näyn voidakseen kertoa siitä myöhemmin puolustaakseen puolisonsa murhaajia panettelemalla heidän uhriaan. Hra de Montragoux'n murha oli siis sovittu asia. Eräät kirjeet, joita olen silmäillyt, pakoittavat minut uskomaan, että rouva Sidonie de Lespouisse oli mukana salaliitossa. Mitä hänen vanhimpaan tyttärensä tulee, niin voi sanoa, että hän oli koko koplan sielu. Anne de Lespouisse oli ilkimielisin koko perheestä. Hän pysyi vieraana aistien heikkouksille, siveänä keskellä kotiväkensä irstailua, ei sen vuoksi, että hän olisi pitänyt näitä huvitteluja arvottomina itselleen, vaan senvuoksi, että hän ei nauttinut muusta kuin julmuudesta. Hän pestasi molemmat veljensä Pierren ja Cosmen mukaan tähän yritykseen lupaamalla heille oman rykmentin.

V.

Vielä on meidän tehtävä selkoa, autenttisten ja varmojen todistuksien mukaan, julmimmasta, kavalimmasta ja katalimmasta perherikoksesta, minkä muisto milloinkaan on meille säilyttänyt. Tämä murha, jonka yksityisvaiheita nyt käymme kuvailemaan on verrattavissa ainoastaan siihen, joka tapahtui marraskuun 9:n päivän vastaisena yönä v. 1449, jolloin Guillaume de Flavyn nuori ja hentoinen vaimo Blanche d'Overbreuc murhasi miehensä yhdessä äpärä d'Orbandas'n ja parturi Jean Bocguillonin kanssa. He tukahduttivat Guillaumen pieluksella, löivät hänet haloilla kuoliaaksi ja laskivat veren hänen kaulastaan niin kuin vasikalta. Blanche d'Overbreuc näytti toteen, että hänen miehensä oli päättänyt upottaa hänet, jota vastoin Jeanne de Lespouisse antoi halpamaisten konnien käsiin puolison, joka häntä rakasti. Esitämme tapahtuman kulun niin asiallisesti kuin suinkin.

Siniparta palasi vähän aikaisemmin kuin häntä odotettiin. Tämä on aiheuttanut sen väärän luulon, että hän synkän mustasukkaisuuden ja epäilysten kalvamana tahtoi yllättää vaimonsa. Ollen sopuisa ja

luottavainen, oli yllätys, jos hän jotakin sellaista yleensä hankitsi, tietenkin tarkoitettu iloiseksi yllätykseksi. Hänen hellyytensä, hyvyytensä, hänen rattoisan ja rauhallisen ilmeensä olisi luullut liikuttavan julmimpiakin sydämiä. Ritari de la Merlus ja koko tuo de Lespoissen kirottu suku näki siinä vain sitä suuremman mahdollisuuden ottaa hänet hengiltä ja ryöstää hänen rikkautensa, jotka uuden perimyksen kautta vielä olivat lisääntyneet. Hänen nuori vaimonsa otti hänet vastaan hymyilevänä ja avosylin, antoi johdattaa itsensä makuuhuoneeseen sekä oli kaikin puolin tuon kunnan miehen mieliksi. Seuraavana päivänä hän antoi miehelleen takaisin hänelle uskotun avainkimpun. Mutta siitä puuttui onnettomain prinsessain kammion eli toisin sanoen pikku kammion avain. Siniparta kysyi mitä ystävällisesti. Ja jonkun aikaa kaikenlaisilla verukkeilla tätä asiaa viivyteltään Jeanne antoikin sen hänelle.

Tässä kohden nousee eräs kysymys, jota ei ole mahdollista ratkaista poikkeamatta historian piirtämistä puitteista filosofian epämääräisille liikunta-aloille. Charles Perrault sanoo nimenomaan, että pikku kammion avain oli taika-avain, joka tarkoittaa, että se oli lumottu, noiduttu, varustettu yliluonnollisilla ominaisuuksilla ainakin sen käsityksen mukaan, mikä meillä on luonnonlaeista. Mutta meillä ei ole vastatodistuksiakaan. Tässä on syytä johdattaa mieleen kuuluisan opettajani hra du Clos des Lunesin, Akatemian jäsenen ohjesääntö: "Kun yliluonnollinen näyttäytyy, ei historioitsijan pidä hylkiä sitä." Tahdon siis tässä huomauttaa, mikä oli kaikkien Siniparran vanhojen elämäkertakirjoittajain yhteinen mielipide tästä avaimesta; kaikki vakuuttavat, että se oli taika-avain. Tämä on erittäin tärkeää. Sitäpaitsi ei tämä avain suinkaan ole ainoa ihmiskäden tuotteista, jolla on nähty olevan ihmeteltäviä ominaisuuksia. Vanhoissa tarinoissa on viljalti taikamiekkoja. Arthurin miekka oli lumottu. Jeanne d'Arcin miekka samoin, Jean Chartier'n vääjäämättömän todistuksen mukaan; ja todistukseksi esittää tämä kuuluisa kronikoitsija sen, että kun säilä katkesi, ei sen molempia osia saatu millään yhdistymään, huolimatta siitä, että taitavimmat asesepät panivat parastaan. Victor Hugo puhuu eräessä runoelmassaan noista "noidutuista portaista, jotka menevät sekaisin lakkaamatta". Vieläpä monet tekijät otaksuvat, että on olemassa lumo-ihmisiäkin, jotka voivat muuttaa itsensä susiksi. Emme tässä yritäkään taistella niin elävää ja pysyvää uskoa vastaan emmekä ota päättääksemme, oliko pikku kammion avain noiduttu vai ei, vaan jätämme älykkään lukijan itsensä arvattavaksi, mikä mielipide meillä on siitä, sillä pidättyväisyys ei suinkaan merkitse samaa kuin epävarmuus, joka seikka on sille ansioksi luettava. Mutta kun luemme, että tämä avain oli veressä, silloin täytyy meidän jo lähteä arvostelemaan tekoja ja tilanteita tosiasiaihin pohjalta ja omalta kannaltamme. Kirjoitetun sanan arvovalta ei voi pakottaa meitä uskomaan tätä. Se ei ollut luinkaan veressä. Verta oli kylläkin vuotanut pikku kammiossa, mutta siitä oli jo kauan. Oli se sitten pesty pois tai kuivunut paikalleen, niin avaimessa sitä ei ollut voinut olla ja se, mitä rikollinen aviovaimo teräksessä luuli veritahraksi, oli vain aamuruskon ruusuisen purppuran kajastusta. Hra de Montragoux huomasi kuitenkin nähdessään avaimen, että hänen vaimonsa oli käynyt pikku kammiossa. Hän ei mitenkään voinut olla panematta merkille, että avain nyt näytti siloisemmalta ja kirkkaammalta kuin hänen antaessaan ja hän käsitti, että tämä kiilto ei voinut tulla muusta kuin käytännöstä.

Se vaikutti häneen tuskallisesti ja hän sanoi nuorelle vaimolleen surullisesti hymyillen:

— Armaani, olette käynyt pikku kammiossa. Toivokaamme, ettei siitä johdu mitään ikävyyksiä teille eikä minulle! Tuolla huoneella on pahansuopainen vaikutus, jolta olisin tahtonut teidät varjella. Jos se yltäisi teihinkin, olisin aivan lohduton. Suokaa minulle anteeksi, mutta on taikauskoinen, silloin kun rakastaa.

Vaikkakaan Siniparta ei näillä sanoillaan voinut mitenkään säilyttää vaimoaan, sillä hänen puheensa ja käytöksensä eivät ilmaisseet muuta kuin murhetta ja rakkautta, niin rupesi nuori rouva de Montragoux ne kuultuaan huutamaan täyttä kurkkua:

— Apua! Minut tapetaan!

Se oli sovittu merkki. Sen kuullessaan piti ritari de la Merlusin ja rouva de Lespoissen molempain poikien syöksyä Sinipartaan käsiksi ja lävistää hänet miekoillaan.

Mutta ritari, jonka Jeanne oli piiloittanut erääseen huoneessa olevaan kaappiin, tulikin yksin. Nähdessään hänen karkaavan esiin miekka kädessä hra de Montragoux asettui puolustusasentoon.

Jeanne riensi kauhuissaan pakoon ja kohtasi käytävässä sisarensa Annen, joka ei, kuten on kerrottu, ollut ylhäällä tornissa, sillä linnan tornit oli kaadettu kardinaali Richelieun käskystä. Anne de Lespoisse koetti siinä puhua rohkeutta molemmille veljilleen, jotka kalpeina ja horjuvina eivät uskaltaneet ryhtyä niin suureen kaappaukseen.

Hätäisenä ja rukoillen Jeanne virkkoi:

— Pian, pian, veljeni, auttakaa minun rakastajaani!

Silloin Pierre ja Cosme ryntäsivät Siniparran päälle; tämä oli jo riisunut aseista ritari de la Merlus'n, joka makasi hänen polvensa alla; he pistivät kavalasti takaapäin miekkansa hänen ruumiinsa läpi ja lyödä sivaltelivat häntä vielä hyvän aikaa senkin jälkeen, kun hän jo oli kuollut.

Siniparralla ei ollut perillisiä. Hänen leskensä jäi hänen omaisuutensa haltijaksi. Tämä lahjoitti siitä osan sisarelleen Annelle, toisella osalla osti hän kapteenin virat molemmille veljilleen ja loput hän käytti itse, naidakseen ritari de la Merlus'n, josta tuli hyvin kunniallinen mies, heti kun hänestä tuli rikas.

SUUREN JA PYHÄN NIKOLAUKSEN IHMETYÖ

Pyhä Nikolaus, Myran piispa Lyciassa, eli Konstantinus Suuren aikana. Kaikki vanhimmat ja vakavimmat tekijät, jotka puhuvat hänestä, ylistävät yhdestä suin hänen hyveitään, töitään ja ansioitaan; he esittävät hänen pyhydestään runsaita todistuskappaleita; mutta kukaan heistä ei mainitse mitään suolatiinun ihmeestä. Ei edes *Kultaisessa legendassa* puhuta mitään siitä. Tämä vaitiolo on kylläkin merkille pantavaa: kuitenkin ei kernaasti tahtoisi tehdä epäilyksenalaiseksi niin mainehikasta tekoa, josta yksin kaikkialla tunnetussa arkiveisussakin lauletaan:

Oli kolme pientä lapsaista, juoks joutessaan he kedoilla...

Tämä kuuluisa teksti sanoo nimenomaan, että julma teurastaja pisti nuo viattomat pienoiset "suolatiinuun niinkuin porsaas". Se tarkoittaa todennäköisesti sitä, että hän pani heidät palasiksi leikeltynä säilymään suolaveteen. Tosiaan näin menetellään siansuolaamisessa; mutta hämmästyypä aika lailla lukiessaan edelleen, että nuo kolme lasta saivat olla kokonaista seitsemän vuotta suolaliemessä, jota vastoin tavallisissa olosuhteissa jo noin kuuden viikon kuluttua aletaan puuhaarukoilla vetää pöntöstä esiin lihapalasia. Teksti on kuitenkin selvä: seitsemän vuotta oli kulunut rikoksesta silloin, kun arkiveisun mukaan suuri ja pyhä Nikolaus saapui tuohon kirottuun majataloon. Hän pyysi einettä. Isäntä toi hänelle palasen kinkkua.

— En sitä mä tahdo, se haiskahtaa. — Siis vasikkaako ma tuoda saan? — Ei kylliksi hyvää vasikkakaan. Te suolapaistia sievoista tuokaa, mi seitsemän vuotta jo tiinussa huokaa. Tään kuulla kun sai tuo tappomies, heti ovesta pakoon hän pötkiä ties.

Heti senjälkeen herätti Herran mies eloon nuo viattomat uhrin laskemalla kätensä suolatiinun päälle.

Tällainen on pääpiirteissään tuo vanha, tuntematonta alkuperää oleva tarina; siinä on selvästi lapsellisen uskon ja yksinkertaisuuden väärentämätön leima. Epäily on aina huonolla puolella silloin, kun se kohdistaa hyökkäyksensä kansan tietoisuuden elävimpiin muisteluihin. Sentähden tunnenkin mitä suurinta tyydytystä keksittyäni erään selityksen, jonka avulla voi tehdä oikeutta sekä arkiveisun arvovaltaiselle todistukselle että tuon lycialaisen piispan vanhojen elämäkertakirjoittajain itsepintaiselle vaikenemiselle. Olen iloinen, että tässä saan tilaisuuden tuoda julki pitkän ajatustyöni ja tieteellisten tutkimusteni tulokset. Suolatiinun ihme on tosi, ainakin pääasiassa; mutta sitä ei ole tehnyt Myran autuas piispa vainaa, vaan toinen pyhä Nikolaus, sillä heitä on kaksi: toinen on, kuten jo olemme maininneet, Myran piispa Lyciassa, toinen myöhäisemmältä ajalta, Trinqueballen piispa Verviguolessa. Minun osalleni jäi tämän tärkeän erotuksen keksiminen. Ja juuri Trinqueballen piispa pelasti nuo kolme pientä poikaa suolatiinusta; perustan tämän lausuntoni autenttisiin todistuskappaleihin, joten ei kenenkään enää tarvitse surra kauniin legendan tyhjäksi raukeamista.

Olen onnistunut löytämään piispa Nikolausta ja hänen eloon herättämiään lapsia käsittelevän tarinan kokonaisuudessaan. Sen mukaan olen tehnyt tämän kertomuksen, jonka, sitä ainakin toivon, jokainen on lukeva huvikseen ja hyödykseen.

Nikolaus, joka oli vanhaa ja kuuluisaa vervignolelaista sukua, osoitti jo lapsuudestaan alkaen erittäin selviä pyhyiden oireita ja neljäntoista vuotiaana teki hän lupauksen pyhittää elämänsä kokonaan Herralle. Antauduttuaan papilliselle uralle ylennettiin hänet kansan ja tuomiokapitulin yhteisestä toivomuksesta pyhän Cromaderiuksen, Vervignolen apostolin ja Trinqueballen ensimmäisen piispan, istuimelle. Hän hoiti hurskaasti paimenvirkaansa, vallitsi pappejaan viisaudella, opetti kansaa eikä arkaillut jaella maan ylhäisimmillekin oikeuden ja kohtuuden neuvoja. Hän osoittautui myös suvaitsevaiseksi, alttiiksi almuja antamaan ja suurimman osan rikkauksistaan hän varasi köyhiä varten.

Hänen kukkulalle rakennettu linnansa näkyi yli koko kaupungin kohottaen ylpeästi ilmoille hammasharjaisia muurejaan ja kattovarusteitaan. Se oli samalla turvapaikka, jonka helmaan kaikki ne, joita maallinen oikeus vainosi, saattoivat paeta. Kun ala-salissa, joka muuten oli suurin koko Vervignoleessa, katettiin ruokapöytä, oli se niin pitkä, että pöydän päässä istuvain silmistä toinen pää häipyi kuin etäiseen sumuun, ja kun tulisoihdut sen yllä sytytettiin, muistutti se aivan sen pyrstötähden häntää, joka Vervignoleen oli ilmestynyt ilmoittamaan kuningas Comuksen kuolemaa. Pyhä piispa Nikolaus istui kunniapaikalla pöydän päässä. Siltä sijaltaan hän hoiteli ja kestitsi kaupungin ja valtakunnan johtomiehiä ja pappeja ja maallikoita lukemattomat joukot. Ja yksi istuin hänen oikealla puolellaan oli aina varattu jotain köyhää varten, joka leivän apua kerjäten sattumalta osuisi hänen ovelleen. Ja etenkin lapset saivat osakseen tuon hyvän piispa Nikolauksen lämpimimmän huolenpidon. Hän nautti heidän viattomuudestaan, hänellä oli heitä kohtaan isän sydän ja äidin helma. Hänellä oli kaikki todellisen apostolin hyveet ja elämäntavat. Joka vuosi hän, halvan munkin kaavussa, valkea sauva kädessä, kävi tarkastamassa lampaitaan, haluten kaikki nähdä omin silmin; ja jotta ei ainoakaan onnettomuus, ei ainoakaan epäjärjestys jäisi hänellä huomaamatta, vaelteli hän vain yhden ainoan klerkin saattamana hiippakuntansa syrjäisimmissäkin ja villedimmissä seuduissa kahlaten talvisin tulvivien jokien yli, toisin vuoroin taas kiipeillen jäisiä vuorenrakkoja tai painuen syvälle asumattomien korpien pimentoihin.

Niinpä kerrankin ratsastettuaan koko päivän aamunkoitosta alkaen diakoni Modernuksen kanssa muulin selässä synkkien metsien halki, ilvesten ja sutten ahdistamana, Marmousen vuoriston ikivanhan kuusikorven rinteitä saapui Herran mies illansuussa okaiseen viidakkoon, jossa hänen ratsunsa enää vaivoin ja hitaasti pääsi eteenpäin mutkailevaa tietä. Diakoni Modernus pääsi töin tuskin perässä muuleineen, joka kantoi yhteistä kuormastoa.

Nälän, ja väsymyksen uuvuttamana Herran mies sanoi Modernukselle:

— Pysähtykäämme, poikani, ja jos sinulla vielä on jällellä vähän leipää ja viiniä, niin syökäämme ehtooneemme tässä, sillä tunnen, etten enää jaksa kauemmaksi, ja sinäkin, vaikka oletkin nuorempi, mahdat olla yhtä väsynyt kuin minä.

— Teidän korkea-arvoisuutenne, vastasi Modernus, minulla ei ole enää pisaraakaan viiniä eikä murentakaan leipää, sillä olen tien varrella teidän käskystänne jaellut kaikki pois ihmisille, jotka varmaan olivat vähemmän ravinnon tarpeessa kuin me.

— Epäilemättä, vastasi piispa, jos pussisi pohjaan olisi vielä jäänyt joitakin tähteitä, olisimme me ne ilolla ottaneet vastaan, sillä soveliasta ja kohtuullista on, että ne, jotka kirkkoa hallitsevat, elävät niistä muruista, jotka köyhiltä liikenevät. Mutta koska sinulla ei enää ole mitään, niin on Jumala niin sallinut, ja varmasti hän tällä toimenpiteellään tarkoittaa meidän etuamme ja parastamme. Mahdollista on, että hän salaa meiltä ainiaaksi tämän hyväntyönsä tarkoituksensa; mahdollista on myös, että hän piankin on sen meille selvittävä. Sitä odotellessamme ei meillä ole muuta neuvoa kuin painaa eteenpäin, siksi kunnes löydämme jostakin mansikoita ja sinivatukoita ravinnoksemme ja ruohoa muuleillemme, sitten näin itseämme vahvistettuaamme voimme paneutua levolle lehtivuoteelle.

— Kuten haluatte, herra piispa, vastasi Modernus hoputtaen eteenpäin uupunutta ratsuaan.

He vaelsivat koko yön ja osan aamupäivää.

Kun he pitkän aikaa olivat kivunneet jyrkkää vuorenrinnettä, saapuivat he odottamatta metsän laitaan ja näkivät jalkojensa alla taivaan kaartaman tasangon, jota halkoi neljän tien hämääriin häipyvät, kelmeät viivat. He valitsivat vasemman puoleisen, joka oli vanhaa roomalaista perua, kauppiaiden ja pyhiinvaeltajien muinainen reitti, mutta nyt autiona, sillä sota oli raivonnut pitkän aikaa näillä seuduin Vervignolea. Taivaalle kasaantui paksuja pilviä, joiden tieltä linnut pakenivat; tukehduttava ilma painosti väritöntä ja mykkää maata; taivaanrannan valokuovat värisivät. Äkkiä rajua tuulenpuuska taivutti puiden latvat, oksat rasahtivat ja ruuskittu lehvistö huoautti raskaasti. Ukkonen jyrähti ja alkoi putoilla suuria sadepisaroita.

Pyrkiessään siinä myrskyn kourissa ukonnuolien risteilemää ja vesivirtana ryöppyävää tietä eteenpäin huomasivat he äkkiä salamain valossa erään talon, johon oli ripustettu tammenoksa vieraspidon merkiksi. He pysähdyttivät ratsunsa.

Majatalo näytti autiolta; kuitenkin riensi isäntä heitä vastaan, nöyrin ja samalla töykein elein, suuri puukko vyöllään, sekä kysyi, mitä he tahtoivat.

— Katon päämme päälle ja palasen leipää sekä palan painimeksi tilkan viiniä, vastasi piispa, sillä me olemme uuvuksissa ja kylmän kontistamat.

Sillä välin kun isäntä meni kellariin viiniä laskemaan ja Modernus kuljetti muuleja talliin, pyhä Nikolaus istuen lieden hiipuvan hiilloksen ääressä antoi katseensa kiertää savuttunutta tupaa. Pöly ja lika peitti kaikki rahat ja arkut; hämähäkit kehräsivät seittejään homehtuneiden kattoparrujen väliin, joista riippui pieniä sipulinippuja. Eräässä pimeässä nurkassa pullisteli suuri suolatiinu rautavanteista kupuaan.

Tuohon aikaan sekaantuivat pahat henget vielä ihmisten jokapäiväiseen elämään paljon enemmän kuin nykyään. Ne kävivät vieraisilla taloissa, kyyryksillään suolavakoissa, voipytyissä tai jossakin muussa piilopaikassa ne vakoilivat ihmisiä vaanien sopivaa tilaisuutta johdattaakseen heitä kiusaukseen ja pahuuteen. Myöskin enkelit ilmestyivät siihen aikaan useammin ihmisille.

Niinpä siis eräskin pähkinän kokoinen piru, joka piileksi kekäleiden lomissa, otti puheenvuoron ja sanoi pyhälle piispalle:

— Silmäilkäähän vähän tuota suolatiinua, isäni; se maksaa kyllä sen vaivan. Se on paras suolatiinu koko Vervignossa. Se on kaikkien tiinujen esikuva ja ihanne. Kun tämän talon isäntä, herra Garum, sai sen taitavan tynnyrimestarin käsistä, höysti hän sen hyvillä tuoksuilla, katajanmarjoilla, ajoruoholla ja rosmariinilla. Herra Garumilla ei ole toista sen veroista, se on hänen paras apulaisensa silloin, kuin hän juokuttaa veren pois lihasta, poistaa siitä luut ja suurella huolella, tarkkuudella ja hellyydellä leikkelee sen kappaleiksi sekä upottaa ne suolaliemen höysteisiin, jotka estävät sen pahenemasta ja antavat sille hienon maun. Suolaveden maustamiseen, tehostamiseen, kuorimiseen, valuttamiseen ei voisi mistään saada erinomaisempaa hinkaloa. Maistakaahan vain siihen säilytettyä suolalihaa, isäni, ja te nuolette sormianne; maistakaa tuota suolapaistia, Nikolaus, niin onpa teillä sitten jotakin kehuttavaa.

Mutta näistä sanoista ja etenkin äänestä, jolla ne lausuttiin (se sirisi niinkuin saha) pyhä piispa tunsii olevansa tekemisissä herjan hengen kanssa. Hän teki ristimerkin ja heti tuo pieni paholainen halkesi hirvittävällä paukkeella, aivan kuin kastanja, joka halkaisemattomana heitetään tuleen, jättäen jälkeensä inhoittavan katkun.

Ja samassa ilmestyi Nikolauksen eteen taivaallinen, kirkkautta säteilevä enkeli, joka lausui:

— Nikolaus, sinä Herralle mieluinen mies, tiedä siis, että tuossa tiinussa on jo seitsemän vuotta maannut kolme pientä lasta. Majatalon isäntä Garum paloitteli nuo armaat lapsukaiset ja pani heidät suolaan ja höysteliemeen. Nouse, Nikolaus, ja rukoile, että he jälleen heräisivät eloon. Sillä jos sinä pidät esirukouksen heidän puolestaan, oi korkea piispa, niin Herra, joka rakastaa sinua, on antava heidät takaisin elämälle.

Tämän puheen aikana Modernus astui sisälle tupaan, mutta hän ei nähnyt enkeliä eikä kuullut mitä hän sanoi, sentähden että hän ei ollut tarpeeksi pyhä seurustellakseen taivaallisten henkien kanssa.

Enkeli sanoi vielä:

— Nikolaus, Jumalan poika, laske kätesi suolatiinun päälle ja nuo kolme pientä lasta heräävät kuolleista.

Silloin autuas Nikolaus kauhun, säälin, pyhän innon ja toivon täyttämänä ylisti Jumalaa, ja kun majatalon isäntä astui sisään viiniruukku kummassakin kädessään, huusi pyhimys hänelle jylisevällä äänellä:

— Garum, avaa suolatiinu!

Tämän kuultuaan Garum pudotti kauhuissaan käsistään molemmat viiniruukut.

Ja pyhä piispa Nikolaus levitti kätensä ja sanoi:

— Lapset, nouskaa!

Silloin suolatiinu kohotti kantensa ja kolme poikaa astui sieltä esiin.

— Lapset, sanoi heille piispa, ylistäkää Jumalaa, joka minun kätteni kautta on pelastanut teidät suolatiinusta.

Ja kääntyen majatalon isännän puoleen, joka värisi koko ruumiiltaan, hän sanoi:

— Julma mies, tässä ovat ne kolme lasta, jotka sinä niin kurjalla tavalla surmasit. Suokoon taivas, että oppisit kammoamaan rikostasi ja katuisit, jotta Jumala antaisi sinulle anteeksi!

Kauhun valtaamana isäntä silloin pakeni syöksyen ulos salamoivaan rajuilmaan.

II.

Pyhä Nikolaus syleili noita kolmea lasta tehden heille lempeitä kysymyksiä sen kurjan kuoleman johdosta, jonka he olivat saaneet kärsiä. He kertoivat silloin, että Garum oli tavoittanut heidät, kun he olivat kuljeskelleet kedoilla; hän oli viekoitellut heidät majataloon, oli juottanut heille viiniä ja surmannut heidät, sillaikaa kun he nukkuivat.

Heillä oli vielä samat riekaleet yllään kuin murhapäivänäänkin ja he olivat vielä kuolleista herättyäänkin pelokkaan ja hurjistuneen näköisiä. Vanhin noista kolmesta, Maxime, oli erään mielipuolen naisen poika, joka aasin selässä seurasi sotamiehiä sotaan. Eräänä yönä putosi hän siitä korista, jossa nainen häntä kantoi, ja jäi hyljättynä tielle makaamaan. Siitä asti oli hän elellyt omin neuvoin rosvoilemalla. Hennoin lapsista, Robin, tuskin enää muisti vanhempiaan, ylämaan talonpoikia, jotka ollen joko liian köyhiä tai saitoja elättämään häntä olivat jättäneet hänet metsään. Sulpice, kolmas poika, ei tietänyt mitään syntyperästään, mutta eräs pappi oli opettanut hänelle aapisen taidon.

Myrsky oli tyyntynyt. Keveässä ja läpikuultavassa ilmassa lintuset tervehtivät toisiaan äänekkäin viserryksin. Maa vihersi ja hymyili. Modernus oli tuonut esiin muulit, piispa Nikolaus nousi omansa selkään ja kääri Maximen vaippaansa; diakoni nosti satulaan Sulpicen ja Robinin ja täten he lähtivät matkaamaan kohti Trinqueballen kaupunkia.

Tie kulki viljavainioiden, viinitarhojen ja niittyjen halki. Matkan varrella suuri ja pyhä Nikolaus, joka jo tunsu rakastavansa näitä lapsia kaikesta sydämestään, kyseli heiltä kaikenlaista heidän ikäänsä sopivaa asettaen kysymyksensä erittäin helppoon muotoon, kuten esim.: "Paljonko on viisi kertaa viisi?" tai "Mitä on Jumala?" Hän ei saanut tyydyttäviä vastauksia. Mutta moittimatta millään tavoin heitä tästä tietämättömyydestä hän vain heidän huomaamattaan koetti vähitellen kirkastaa sitä parhaiden kasvatustapojen sääntöjen mukaan.

— Modernus, sanoi hän, me opetamme heille ensin niitä totuuksia, jotka ovat välttämättömiä heidän autuudelleen, toiseksi vapaita taiteita ja etenkin säveltaidetta, jotta he voisivat laulaa Herran ylistystä. Soveliasta on myös opettaa heille retoriikkaa, filosofiaa ja ihmisten, eläinten ja kasvien historiaa. Tahdon, että he tutkivat juuri eläinten tapoja ja sisäistä rakennetta, sentähden että ne ihmeteltävän täydellisyytensä kautta kuuluuttavat Luojan kunniaa.

Kunnianarvoisa piispa oli tuskin lopettanut tämän puheensa, kun muuan talonpoikaisvaimo tuli heitä vastaan tietä pitkin vetäen päitsistä jälessään vanhaa tammaa, joka oli niin kovasti kuormattu haloilla, että sen polvet vapisivat ja että se joka askeleella kompasteli.

— Voi, huokasi suuri ja pyhä Nikolaus, tuossa on hevos-raukka, joka raataa yli voimain. Se on onnettomuudekseen saanut kovat ja väärämieliset haltijat. Ei koskaan tule mitään eläimiä rääkätä liialla kuormalla, ei edes vetojuhtiakaan.

Nämä sanat kuultuaan nuo kolme poikaa purskahtivat nauruun. Piispa kysyi heiltä, mille he niin kovasti nauroivat:

— Sentähden että... sanoi Robin.

— Siksi... sanoi Sulpice.

— Me nauramme, sanoi Maxime, sille, että te pidätte tammaa hevosena. Ette huomaa niissä mitään eroitusta, joka kumminkin on erittäin näkyvää laatua. Te ette siis älyä elukoista niin mitään.

— Luulenpa, sanoi Modernus, että näille lapsille ensin on opetettava säädyllisyyttä.

Jokaisessa kaupungissa, kauppalassa, kylässä, töllissä ja linnassa, jonka kautta he kulkivat, pyhä Nikolaus näytti asukkaille suolatiinusta pelastamia lapsia ja kertoi siitä suuresta ihmetyöstä, jonka Jumala oli tehnyt hänen välityksellään, ja kaikki ihmiset iloitsivat ja siunasivat häntä siitä.

Trinqueballen väestö, joka postintuojain ja matkustavain kautta sai tiedon tuosta ihmeellisestä

tapahtumasta, samosi suurin joukoin paimentaan vastaan levitellen kalliita mattoja ja kylvään kukkia hänen tielleen. Silmät kyynelissä katselivat kaupungin asujamet noita kolmea suolatiinusta vapautettua uhria ja toivottivat heille siunausta. Mutta nuo lapsi-raukat eivät osanneet muuta kuin nauraa ja näyttää kieltään; ja tällä tempulla he vielä enemmän herättivät katsojissa sääliä ja ihailua, koska se oli selvä merkki heidän viattomuudestaan ja kurjuudestaan.

Pyhällä Nikolaus-piispalla oli orpo veljentytär nimeltä Miranda, joka juuri oli täyttänyt seitsemännen ikävuotensa ja joka oli hänelle rakkaampi kuin silmien valo. Muuan kunnan leskirouva nimeltä Basine kasvatti häntä hurskaudessa ja hyvissä tavoissa ja tietämättömänä kaikesta pahasta. Tälle naiselle uskoi piispa noiden kolmen, ihmeen avulla pelastuneen lapsen hoivaamisen. Leskeltä ei puuttunut arvostelukykyä. Hyvin pian hän huomasi, että Maximen tunnusmerkillinen ominaisuus oli rohkeus, Robinin varovaisuus ja Sulpicen ajatuskyky, ja hän koetti heissä parhaansa mukaan vahvistaa näitä hyviä ominaisuuksia, jotka ihmissuvulle ominaisen turmeluksen vuoksi joka hetki pyrkivät väärentymään ja kääntymään pahempaan päin; sillä Robinin neuvokkuus muuttui helposti teeskentelyksi ja kätki kuoreensa vaarallisia haluja; Maxime sai raivokohtauksia, ja Sulpice esitti usein itsepintaisesti vääriä mielipiteitä mitä tärkeimmistä asioista. Muuten he olivat niinkuin muutkin lapset: ryöstivät linnunpesiä, varastivat hedelmiä puutarhoista, kiinnittivät keittoastioita koirien häntiin, kaatoivat mustetta vihkivesi-maljoihin ja piiloittivat pistäviä esineitä Modernuksen vuoteeseen. Öisin he lakanoihin kääriytyneinä kävelivät puujaloilla puutarhoissa ja säilyttivät puolikuolleiksi sulhastensa sylissä kuhertelevat palvelustytöt. He varustivat terävillä piikeillä sen tuolin istuimen, jota rouva Basine tavallisesti käytti, ja kun hän istuutui siihen, riemuitsivat he hänen tuskastaan ja siitä hämmingistä, mihin hän joutui, kun hänen kaikkien nähden täytyi kiireen kautta lennättää kätensä loukkaantuneen paikan suojaksi, sillä eihän hän toki mistään hinnasta maailmassa olisi tahtonut rikkoa sopivaisuuden ja kainouden sääntöjä.

Tämä rouva ei herättänyt heissä, huolimatta ijällisyydestään, minkäänlaista rakkautta tai pelkoa. Robin nimitti häntä vanhaksi vuoheksi, Maxime vanhaksi koniksi ja Sulpice Bileamin aasiksi. Myöskin he kaikilla tavoin kiusasivat pikku Mirandaa, he ryvettivät hänen kauniit pukunsa, tyrkkäsivät hänet nenälleen kivikkoon. Kerran he upottivat hänen päänsä kaulaa myöten siirappitynnynriin. He opettivat häntä istumaan kahdenreisin aitojen päällä ja kiipeilemään puissa, mikä oli kaikkea muuta kuin sopivaa hänen sukupuolelleen; he opettivat hänelle myös kaikenlaisia temppuja ja sananparsia, jotka olivat suorastaan hollituvasta kotoisin ja haiskahtivat suolatiinulle. Hänkin nimitti heidän esimerkkiään seuraten tuota kunnianarvoista rouva Basinea vanhaksi vuoheksi ja vieläpä lisäksi, kiinnittäen koko huomionsa vain yhteen ainoaan ruumiinosaan, vuohen pyllyksikin. Mutta muuten hän pysyi täydellisessä viattomuuden tilassa. Hänen sielunsa puhtaus oli moitteeton.

— Olen iloinen siitä, sanoi pyhä piispa Nikolaus, että olen voinut auttaa nämä lapset pois suolatiinusta tehdäkseeni heistä hyviä kristityitä. Heistä tulee uskollisia Jumalan palvelijoita ja heidän ansionsa luetaan minunkin hyväkseni.

Tapahtui sitten eräänä kevätpäivänä kolme vuotta heidän ylösnousemuksensa jälkeen, että kun lapset, jotka jo olivat suuria ja hyvinvoipia, kaikkiin kolmisiin leikkivät virran partaalla, niin Maxime hetkellisessä vihanpuuskassa ja koppavaa luonnettaan seuraten heitti veteen diakoni Modernuksen, joka jäi riippumaan raidan oksaan apua huutaen. Robin lähestyi häntä, oli ojentavinaan hänelle kätensä, mutta riuhtasikin samalla irti hänen sormuksensa ja katosi niine hyvineen.

Virran partaalla Sulpice sillä välin katseli rauhallisesti tätä näkyä kädet ristissä rinnalla ja sanoi:

— Modernus saa surkean lopun. Näen kuusi paholaista, jotka yölepakon hahmossa lentelevät hänen ympärillään valmiina sieppaamaan suuhunsa hänen sielunsa.

Kun rouva Basine ja Modernus ilmoittivat pyhälle piispalle tästä vakavasta tapahtumasta, tuli hän hyvin murheelliseksi ja huokaili syvään.

— Näitä lapsia, sanoi hän, ovat arvottomat vanhemmat huonosti kohdelleet ja he ovat kasvaneet kärsimyksessä. Heidän ylenmääräinen onnettomuutensa on aiheuttanut heidän luonteensa epämuodostuksen. Heidän vikojaan täytyy siis kohentaa pitkämielisellä kärsivällisyydellä ja muuttumattomalla lempeydellä.

— Herra piispa, vastasi Modernus, joka aamupuvussa ja yömyssyssään värisi kuumeen kynsissä ja aivasteli lakkaamatta, sillä hän oli pahasti kylmettynyt tuossa kylvyssään, voi kyllä olla mahdollista, että heidän pahuutensa johtuu heidän vanhempiensa pahuudesta. Mutta kuinka selitätte te, isäni, sen seikan, että tuo huono kohtelu on kasvattanut kussakin erilaisia paheita, aivan vastakkaisia, ja että tuo hoidon puute ja irtolaisuus, jossa he elivät ennenkuin heidät pistettiin suolatiinuun, on tehnyt yhden himokkaaksi, toisen väkivaltaiseksi ja kolmannen harhanäkijäksi? Ja tuo viimeksimainittu huolestuttaisi minua teidän sijassanne, herra piispa, kaikista enimmin.

— Jokainen näistä lapsista, vastasi piispa, on horjahtanut juuri heikoimmalta kohdaltaan. Huono kohtelu on turmellut heidän sielunsa osat juuri niiltä paikoin, joissa oli vähiten vastustuskykyä. Koettakaamme parantaa niitä mitä suurinta varovaisuutta noudattaen, jotta emme lisää heissä pahan valtaa, sensijaan että sitä vähentäisimme. Lempeys, suvaitsevaisuus ja pitkämielisyydet ovat ainoat keinot, joita yleensä voi käyttää ihmisten valistamiseksi, harhauskoisia tietysti lukuunottamatta.

— Epäilemättä, teidän korkea-arvoisuutenne, epäilemättä, vastasi Modernus aivastaen kolme kertaa. Mutta ei ole olemassa mitään hyvää kasvatusta ilman rangaistusta eikä kuria ilman kuritusta. Se on itsestään selvä. Ja ellette te rankaise noita kolmea pahanilkistä epätta, niin tulevat he vielä pahemmiksi kuin itse Herodes. Muistakaa minun sanoneeni.

— Voi olla, ettei Modernus ole aivan väärässä, sanoi rouva Basine.

Piispa ei vastannut mitään. Hän kulki diakonin ja lesken kanssa pitkin orapihlaja-aidan sivustaa, josta levisi ilmaan mitä suloisin hunajan ja katkeran mantelin tuoksu. Eräällä vähän alavammalla kohdalla, jossa maa imi vettä läheisestä lähteestä, hän pysähtyi erään pensaan eteen, jonka tiheät ja koukertelevat osastot olivat kokonaan kiiltävien, halkolaitaisten lehtien ja valkoisten kukkahuiskilojen peitossa.

— Katsokaa, sanoi hän, tätä vehmasta ja tuoksuvaan pensasta, tätä kevät-kukkeutta, tätä jaloa, tuuheaa ja elinvoimaista vihannuutta; te näette, että tämä orapihlaja on runsaslehtisempi ja upeakukkaisempi kuin kaikki muut. Ja huomatkaa lisäksi, että rungon kelmeässä kuoressa on vain vähän okaita, nekin heikkoja, pehmeitä, kärjettömiä. Mistä tämä johtuu? Siitä, että kun se on saanut kasvaa kosteassa ja väkevässä maaperässä, rauhallisena ja varmana elinehtojensa ehtymättömyydestä, niin on se käyttänyt maasta imemänsä mehut kasvattamaan muhkeuttaan ja kauneuttaan ja ollen liian voimakas asestukseen heikkoja vihollisiaan vastaan on se kokonaan antautunut rehevän ja suloisin hedelmällisyytensä riemuihin. Ottakaa nyt pari askelta polkua ylöspäin ja heittäkää pieni silmäys tuohon toiseen orapihlaja-parkaan, joka tuolla yleten kivisestä ja kuivasta maasta kituu ohut-oksaisena, niukkalehtisenä, eikä ole ankarana elämänsä aikana ehtinyt muuta ajatella kuin varustautumista puolustus-asentoon niitä lukemattomia vihollisiaan vastaan, jotka uhkaavat kitukasvuisia olioita. Sentähden ei se olekaan muuta kuin okainen piikkikimppu. Sen vähän mehun, minkä se on saanut, on se käyttänyt lukemattomien, leveätyvisten, kovien ja terävien pistimien rakentamiseen pelokkaan heikkoutensa tueksi. Sille ei ole jäänyt mitään voimia tuoksuvaan ja hedelmällisen kukan luomiseen. Ystävänä, meidän laitamme on samoin kuin orapihlajan. Lapsena saamamme hoiva tekee meidät paremmiksi. Liian kova kasvatusta kovettaa meidät.

III.

Kun Maxime oli saavuttanut seitsemännentoista ikävuotensa, tuotti hän pyhälle piispa Nikolaukselle paljon murhetta ja päänvaivaa ja sai aikaan julkisen häväistysjutun seurakunnassa muodostamalla ja järjestämällä muutamien samanikäisten ilkimysten kanssa liiton, jonka tarkoituksena oli ryöstää tyttöjä eräästä Grosses-Nates-nimisestä kylästä, joka sijaitsi neljän peninkulman päässä pohjoiseen Trinquéballesta. Yritys onnistui erinomaisesti. Ryöstäjät palasivat keskellä yötä takaisin kaupunkiin puristaen rintaansa vasten kylän neitseitä, jotka hajalla hapsin ja väännellen käsiään turhaan heittivät taivaalle hehkuvan-rukoilevia avunsilmäyksiä. Mutta kun näiden ryöstettyjen neitojen isät, veljet ja sulhaset tulivat heitä etsimään, kieltäytyivät he palaamasta kotipaikalleen, esittäen syyksi sen, että häpeäntunne painostaisi heitä siellä liiaksi ja että he sentähden mieluummin piilivät pillojaan niiden sylissä, jotka olivat tuon häväistyksen aiheuttaneet. Maxime, joka omalle osalleen oli valinnut kolme kaikkein kauneinta imeä, eleli heidän seurassaan eräässä pienessä talossa, jota ylläpidettiin piispallisilla tuloilla. Piispan käskystä meni Modernus, ryöstäjän poissaollessa, kolkuttamaan kaunokaisten ovelle tuoden sen ilosanoman, että hän tuli heitä vapauttamaan. He kieltäytyivät avaamasta, ja kun diakoni alkoi kuvata heille heidän elämäntapansa kauhistavaisuutta, niin heittivät he hänen päähänsä yöastian kaikkine sisältöineen, niin että Modernus sai suuren haavan kalloonsa.

Lempeällä ankaruudella asetettuna pyhä piispa Nikolaus nuhteli Maximea tästä väkivallantyyöstä ja säädyttömyydestä.

— Voi, sanoi hän, sitäkö varten vapautin sinut suolatiinusta, jotta sinusta tulisi Vervignolen neitsetiden turma.

Ja hän todisti hänelle hänen virheensä suuruuden. Mutta Maxime vain kohautti olkapäitään ja käänsi

hänelle selkänsä vastaamatta mitään.

Tähän aikaan juuri kokosi kuningas Berlu, hallituksensa neljäntenätoista vuonna, mahtavaa armeijaa lähteäkseen sotaan mambournialaisia vastaan, jotka olivat hänen valtakuntansa pahimmat viholliset ja jotka noustuaan maihin Vervignoleessa paraikaa ryöstivät ja hävittivät tämän suuren maan rikkaimpia maakuntia.

Maxime lähti Trinqueballesta sanomatta jäähyväisiä kenellekään. Kun hän oli päässyt muutaman peninkulman päähän kaupungista, keksi hän laitemella melko hyvän tamman, vaikka se olikin yksisilmäinen ja ontuva, hyppäsi sen selkään ja antoi mennä täyttä ravia. Seuraavana aamuna kohtasi hän sattumalta erään talonpoikais-pojan, joka juotti suurta työhevosta; heti hyppäsi hän maahan, sinkautti itsensä suuren hevosen selkään ja käski pojan nousemaan yksisilmäisen tamman lautasille ja seuramaan häntä, luvaten ottaa hänet aseenkantajakseen, jos olisi häneen tyytyväinen. Täten varustettuna Maxime saapui kuningas Berlun eteen, joka otti vastaan hänen palveluksensa. Hänestä tuli muutamassa päivässä yksi Vervignolen kaikkein etevimpiä kapteeneja.

Myöskin Sulpice oli pyhälle piispalle alituksen, kenties vielä julmemman ja varmasti vakavamman levottomuuden aiheena; sillä vaikkakin Maximen rikkomukset olivat raskaat, niin teki hän syntinsä ainakin ilman mitään taka-ajatusta ja rikkoi Jumalan käskyjä vastaan aivan huomaamattaan, niin, voipa melkein sanoa, tietämättään. Sulpice sitävastoin käytti synnintekoon mitä suurinta ja ihmeteltävintä oveluutta. Jo lapsuudestaan asti pitäen päämääränään papillista uraa hän tutki uutterasti hengellistä ja maallista kirjallisuutta; mutta hänen sielunsa oli turmeltunut astia, jossa kaikki totuus muuttui erheeksi. Hän teki syntiä hengessä; hän hairahteli uskon asioissa hämmästyttävällä varhaiskypsyydellä; sillä ijällä, jolloin ihmislapsella tavallisesti ei vielä ole minkäänlaisia mielipiteitä, hän suorastaan tulvi vääriä mielipiteitä. Keksipä hän muun muassa erään eriskummallisen ajatuksen, jonka varmaankin joku pahahenki oli kuiskannut hänen korvaansa. Hän kutsui eräälle piispan niitylle kokoon paljon nuoria, samanikäisiä poikia ja tyttöjä ja kiivettyään puuhun sieltä yllytti heitä jättämään isänsä ja äitinsä seuratakseen Jeesusta Kristusta ja lähteäkseen joukoissa maaseudulle polttamaan priorien taloja ja pappiloita ja siten saattamaan Kirkon jälleen alkuperäiseen evankeliseen köyhyydentilaansa. Liikituksen ja hurmauksen vallassa vaelsi tämä nuoriso tuon syntisen herjanhengen perässä pitkin Vervignolen teitä laulaen virsiä, sytyttäen tuleen latoja, ryöstäen kappeleita ja hävittäen kirkonmiesten maita. Monet näistä mielettömistä kuolivat väsymykseen, nälkään tai kylmään tai saivat surmansa raivostuneiden kyläläisten käsissä. Koko piispallinen kartano kaikui pappien valituksista ja äitien huokauksista. Hurskas Nikolaus-piispa kutsutti luokseen näiden epäjärjestyksen aiheuttajan ja rajattomalla lempeydellä ja äärettömällä murhemielellä nuhteli häntä siitä, että hän täten oli väärinkäyttänyt sanan voimaa johtakseen ihmishenkiä harhaan, ja samalla hän hellästi huomautti, että Jumala ei suinkaan ollut pelastanut häntä suolatiinusta sitä varten, että hän hävittäisi pyhän Kirkkoäidin omaisuutta.

— Tajua toki, poikani, sanoi hän, miten ääretön hairahduksesi on. Saavut paimenesi luo viettelysten, murhien ja tihutöiden tahraamana.

Mutta kauhistuttavalla tyyneydellä ja vakuuttavalla äänellä Sulpice vastasi, ettei hän suinkaan ollut rikkonut Jumalaa vastaan, vaan päinvastoin toiminut Taivaan tahdosta ja Kirkon parasta katsoen. Ja hän alkoi ladella ällistyneelle piispalle manikealaisten, arialaisten, nestorianein, sabellinilaisten, valdolaisten, altailaisten ja begardilaisten harhaoppeja ja hän esitti nämä hirvittävät hairahdukset sellaisella innolla ja antaumuksella, että hän ei ollenkaan huomannut, miten ne, toisilleen vastakkaisia kun olivat, hävittivät toinen toisensa niitä lietsovan rinnan liekeissä.

Hurskas piispa yritti kaikin tavoin palauttaa Sulpiceä oikealle tielle; mutta hän ei voinut voittaa tuon onnettoman lapsen itsepintaisuutta.

Ja päästettyään hänet pois luotaan hän polvistui Jumalan eteen ja sanoi:

— Kiitän sinua, Herra, siitä, että annoit minulle tämän nuorukaisen, joka on kuin kova tahko kärsivällisyyteni ja rakkauteni teroittamiseksi.

Sillaikaa kuin nämä kaksi suolatiinusta päästettyä lasta tuottivat pyhälle Nikolaukselle näin paljon murhetta, oli kolmas hänelle edes jonkunlaisena lohdutuksena. Robin ei ollut väkivaltainen teoissaan eikä ylivoimainen ajatustensa puolesta. Hän ei ollut paksu ja verevä niinkuin kapteeni Maxime eikä myöskään rohkean ja vakavan näköinen niinkuin Sulpice. Hän oli ulkomuodoltaan pienikokoinen, kelmeäihoinen, kurttuinen, kokoonpainunut, käytökseltään nöyrä ja kunnioittava ja hän teki piispalle ja kirkonmiehille paljon kelpo palveluksia auttamalla klerkkejä pitämään laskua piispallisista tuloista; hän osasi rautalankaan pujoteltujen helmien avulla suorittaa monimutkaisia laskelmia, myöskin hän kertoi ja jakoi lukuja ilman kynää ja rihvelitaulua, suoraan päässään, niin nopeasti ja virheettömästi, että mikä vanha raha-asioitsija ja laskumestari hyvänsä olisi voinut häntä kadehtia. Hänestä oli suuri ilo pitää diakoni Modernuksen kirjoja, joka, ollen jo vanhanpuoleinen, sekaantui usein numeroissa ja nukahti

pulpettinsa ääreen. Auttaakseen herra piispaa ja hankkiakseen hänelle rahaa ei hän säästänyt itseltään minkäänlaisia vaivoja; panttaajilta hän oppi laskemaan, paljonko yksinkertaiset ja yhdistetyt korot jollekin rahasummalle tekivät päivittäin, viikottain, kuukausittain ja vuosittain; hän ei peljännyt myöskään käydä Ghetton tummien kujien varsilla asuvain likaisten juutalaisten puheilla oppiakseen heiltä erilaisten metallien ja kalliiden kivien arvot ja taidon raaputtaa rahoja. Kiitos olkoon pienen omaisuuden, jonka hän kuin ihmeen kautta oli hankkinut itselleen, hän saattoi ottaa osaa kaikkiin Vervignoleessa, Mondousianessa ja aina Mambourniassa asti pidettyihin markkinoihin, turnajaisiin, rukoushetkiin ja juhlatilaisuuksiin, joihin tulvasi kristikunnan kaikista osista mitä erilaisinta väkeä, talonpoikia, porvareita, pappeja ja aatelisia; hän harjotti niissä rahanvaihtoa ja palasi joka kerta kotiin vähän rikkaampana kuin mitä oli lähtenyt. Sulpice ei tuhlanut ansaitsemaansa rahaa, vaan toi sen aina herra piispalle.

Pyhä Nikolaus oli hyvin vieraanvarainen ja antelias; hän tuhlassi omaa ja Kirkon omaisuutta pyhiinvaeltajien eväihin ja öylätteihin ja kaikkien onnettomien auttamiseen. Sentähden hän olikin ainaisessa rahan tarpeessa; ja hän oli hyvin kiitollinen Robinille siitä innosta ja taidosta, jolla tuo nuori rahastonhoitaja hankki hänelle tarvittavat summat. Mutta rahapula, johon piispa oli joutunut anteliaisuutensa ja tuhlaavaisuutensa vuoksi, kävi yhä tuntuvammaksi yhteisen onnettomuuden aikana. Sota, joka raivosi Vervignoleessa, saattoi myös Trinqueballen kirkon vararikon partaalle. Sotamiehet hävittivät maata kaupungin ympärillä, ryöstivät taloja, kiskoivat lunnaita talonpojilta, ajoivat kirkonpalvelijat pakosalalle, polttivat linnoja ja luostareja. Papisto ja seurakunta eivät enää voineet ottaa osaa jumalanpalvelus-menojen kustannukseen, ja joka päivä kävi tuhansittain pakenevia talonpoikia piispankartin leipää kerjäämässä. Köyhyys, josta tuo hyvä pyhä Nikolaus ei olisi kärsinyt itsensä vuoksi, painoi häntä heidän tähtensä. Onneksi oli Robin aina valmis avustamaan häntä rahasummilla, jotka pyhä piispa sitoutui maksamaan takaisin parempina aikoina, kuten luonnollista oli.

Valitettavasti vyöryi sodan aalto paraikaa yli koko valtakunnan pohjoisesta etelään ja lännestä itään, ja sen jälessä tuli sen kaksi uskollista toveria, rutto ja nälkä. Maanviljelijät rupesivat rosvoiksi, munkit seurasivat sotajoukkoja. Trinqueballenkin asukkaat, joilla ei ollut puita, millä lämmittää, eikä leipää, mitä syödä, kuolivat kuin karpäset talvikylmien lähestyessä. Sudet tunkeutuivat esikaupunkeihin ja veivät pieniä lapsia. Näin murheellisten olosuhteiden vallitessa tuli Robin ilmoittamaan piispalle, että paitsi sitä, että hän ei enää voinut antaa hänelle pienintäkään raha-avustusta, oli hänen täytynyt, koska hän ei enää saanut mitään velallisiltaan ja saamamiehet häntä kovasti ahdistivat, luovuttaa juutalaisille kaikki saatavansa.

Hän ilmoitti tämän ikävän uutisen hyväntekijälleen tavallisella ylenmäärin nöyrällä kohteliaisuudellaan; mutta kuitenkin tuntui hän itse olevan paljon vähemmän suruissaan kuin mitä tämä äärimmäisen kärjistetty ahdinkotila oikeastaan olisi edellyttänyt. Itse asiassa oli hänen sangen vaikea salata kärsivän ilmeen alle hyvää tuultaan ja suurta tyytyväisyyttään.

Hänen kuivien ja nöyrien silmäluomiensa keltainen pergamentti ei kyennyt kokonaan peittämään sitä ilon väikettä, joka kiilui hänen terävistä silmäteristään.

Vaikkakin ankarasti järkytettynä otti pyhä Nikolaus kuitenkin tämän iskun vastaan rauhallisin ja tyvenin mielin.

— Jumala, sanoi hän, voi kyllä parantaa huonot raha-asiat. Hän ei salli kaataa temppeliä, jonka hän itse on rakentanut.

— Epäilemättä, sanoi Modernus, mutta olkaa varma siitä, että tuo Robin, jonka te olette pelastanut suolatiinusta, on ryöstääkseen teidät nyt putipuhtaaksi samassa juonessa Vanhan-Sillan panttaajien kanssa ja että hän itselleen on varannut suurimman osan saalista.

Modernus oli oikeassa, Robin ei ollut hävinnyt ollenkaan; hän oli rikkaampi kuin milloinkaan ja oli juuri nimitetty kuninkaan rahastonhoitajaksi.

IV.

Tähän aikaan juuri täytti Miranda seitsemännentoista ikävuotensa. Hän oli kaunis- ja sorjarakenteinen. Jonkinlainen puhtauden ja vilpittömän viattomuuden ilme verhosi hänet kuin huntu. Hänen pitkät silmäripsensä, jotka ikäänkuin aidan tavoin varjostivat hänen sinisilmäänsä, ja hänen lapsellisen pieni suunsa olivat kuin takeina siitä, ettei paha löytäisi mitään sisäänpääsyä tähän neitseelliseen sieluun. Hänen korvansa olivat niin pienoiset, hienot, niin soman huolekkaasti muovailut ja herkkäviivaiset, että

rohkeimmatkaan eivät uskaltaneet kuiskia niihin muuta kuin viattomia puheita. Ei ketään neitoa koko Vervignolessa kohdeltu niin suurella kunnioituksella eikä kukaan ollut enemmän sen arvoinen, sillä hän oli ihailtavan vilpitön, uskovainen ja aseeton.

Hurskas Nikolaus-piispa, hänen enonsa, rakasti häntä päivä päivältä yhä enemmän ja oli kiintynyt häneen enemmän kuin mitä yleensä on lupa kiintyä luotuihin olentoihin. Epäilemättä hän rakasti häntä Jumalassa, mutta kuitenkin erittäin henkilökohtaisesti; Miranda oli hänen sielunsa ilo; hän rakasti omaa rakkauttaan; se oli hänen ainoa heikkoutensa. Itse pyhimysetkään eivät aina voi katkoa kaikkia lihan kahleita. Nikolaus rakasti sisarentytärtään puhtaasti, kuitenkin tuntien siitä erikoista mielihyvää. Seuraavana päivänä senjälkeen kun hän oli saanut tiedon Robinin vararikosta lähti hän surun ja levottomuuden raskauttamana Mirandan luo puhuakseen hänelle hurskautta, sillä piispa oli hänelle isän sijassa ja oli hän myös ottanut huolehtiakseen hänen opillisesta kehityksestään.

Miranda asui kaupungin kukkulalla eräässä talossa, jota nimitettiin Sävelniekkojen taloksi, sentähden että sen päätyyn oli kuvattu erilaisia soittimia käyttäviä ihmisiä ja eläimiä. Erittäin huomattavia olivat aasi, joka puhalsi huilua, ja filosofi, joka helisti symbaleja, tunnusmerkkeinään pitkä parta ja kirjoitusneuvot. Ja jokainen selitti näiden olentojen merkityksen omalla tavallaan. Se oli todellakin kaupungin kaunein talo.

Piispa tapasi sisarentyttärensä ylösalaisin käännetystä huoneesta. Hapset hajallaan ja kyyneleissään kylpien hän istui lattialla avonaisen ja tyhjän arkun ääressä kyyryllään.

Pyhä Nikolaus kysyi häneltä syytä tähän tuskaan ja sekamelskaan, joka vallitsi hänen ympärillään. Silloin Miranda nostaen epätoivoisen katseensa maasta kertoi hänelle huoaten ja itkien, että Robin, tuo suolatiinusta pelastettu Robin, tuo kiltti Robin oli niin monesti sanonut hänelle, että jos hän vain haluaisi jotakin pukua, koristusta tai helyä, niin hän kernaasti lainaisi rahaa sen ostamiseen, ja siksi oli hän usein turvautunut hänen hyvätahtoisuuteensa, joka näytti aivan tyhjentyttömältä, mutta että nyt, samana aamuna, eräs Seligmann-niminen juutalainen oli tullut hänen luokseen neljän oikeuden valvojan kanssa ja oli esittänyt hänelle ne tunnusteet, jotka hän oli antanut Robinille, ja että, kun hänellä ei ollut rahaa lunastaa niitä, hän oli vienyt kaikki hameet, hiuskoristeet ja helyt, mitä hänellä oli.

— Hän vei, sanoi hän itkien ja valittaen, minun liivini ja minun kultakirjailuilla somistetut sametti- ja pitsihameeni, minun timanttini, smaragdini, safiirini ja sinikiveni, minun ametistini, rubiiniini, granaattini ja turkoosini; hän vei minun lasitetuilla enkelinpäillä koristetun suuren timanttiristini, minun suuren käätyini, jossa oli kaksi riviä timantteja, kolme hiomatonta jalokiveä ja kuusi päärlysolmua; hän vei minun kauniin kultaketjuni, jossa oli kolmetoista riviä timantteja ja kaksikymmentä soikeaa, erinomaisen hienosti kiinnitettyä helmeä...!

Ja voimatta enää jatkaa pitemmältä hän puhkesi jälleen nyyhkytyksiin.

— Tyttäreni, vastasi piispa, kristitty neitsyt on tarpeeksi koristettu, silloin kun hänellä on kainous kaulanauhanaan ja puhtaus vyösolkanaan. Kuitenkin oli teille soveliaista, kun kerran olette jalosukuisesta ja mainehikkaasta perheestä syntyisin, myös kantaa timantteja ja päärlyjä. Teidän koristeenne olisivat olleet köyhien aarreaitta, ja minä surkuttelen suuresti, että ne on teiltä ryöstetty.

Hän vakuutti Mirandalle vielä, että hän varmasti joskus saisi ne takaisin tässä maailmassa tai tulevassa; hän puhui hänelle kaikkea sellaista, mikä suinkin saattoi lievittää hänen suruaan ja rauhoittaa hänen mieltään; näin lohdutti piispa häntä. Sillä Mirandalla oli hellä sielu, joka kaipasi lohdutusta. Mutta sangen raskaalla mielellä palasi pyhä Nikolaus kotiinsa.

Seuraavana päivänä, kun hän juuri parhaillaan valmistautui messuamaan tuomiokirkossa, näki hän sakaristoon marssivan kolme juutalaista; ne olivat Seligmann, Issaskar ja Meyer, jotka vihreä hattu päässään ja pyörökaulus hartioilla erittäin kohteliaasti ja nöyrästi ojensivat hänelle Robinin heille siirtämät sitoumuspaperit. Ja kun tuo kunnianarvoisa kirkonisä ei voinut niitä maksaa, kutsuivat he sisään parisenkymmentä kantajaa, jotka olivat varustetut koreilla, säkeillä, tiirikoilla, rattaila, köysillä ja tikapuilla ja alkoivat samassa sen pitempiä siekailematta murtaa auki pyhiä lippaita, arkkuja ja alttarikaappeja. Pyhä mies heitti heihin silmäyksen, joka olisi surmannut kolme kristittyä. Hän uhkasi heitä ankaralla rangaistuksella, joka tässä ja tulevassa maailmassa kohtaa kaikkia pyhänhäväsijöitä; hän selitti heille, kuinka yksin jo heidän pelkkä läsnäolonsakin sen Jumalan huoneessa, jonka he olivat ristiinnaulinneet, oli omiaan vetämään taivaan tulen heidän kiireelleen. He kuuntelivat häntä erinomaisella tyyneydellä niinkuin ainakin sellaiset henkilöt, joille pannaanjulistus, hylkivä häväistys, herja ja kirous on jokapäiväistä leipää. Silloin hän rupesi heitä hellyttämään pyynnöillä ja rukouksilla, hän lupasi heille maksaa, niin pian kuin hän suinkin voisi, kaksin- ja kolmenkertaisesti, kymmenkertaisesti, satakertaisesti, sen velan, jonka perijöitä he olivat. He pyysivät kohteliaain sanoin anteeksi, etteivät he voineet lykätä toistaiseksi tätä pientä toimitustaan. Piispa uhkasi soittaa hätäkelloa, hätyyttää ja yllyttää heitä vastaan kansan, joka tappaisi heidät kuin koirat nähdessään

heidän raastavan, häväisevän ja ryöväävän ihmeitä tekeviä kuvia ja pyhänjäännöksiä. He osoittivat hymyillen asetettuihin oikeudenpalvelijoihin, jotka vartioivat heitä. Kuningas Berlu suojeli heitä, sentähden että he lainasivat hänelle rahaa.

Tämän nähdessään ja huomattessaan vastustelemissensa kapinaksi esivaltaa vastaan pyhä piispa muisteli Häntä, joka asetti paikoilleen Malkuksen korvan, ja alistui mykkänä kohtaloonsa katkerain kyynelten vieressä hänen silmistään. Seligmann, Issaskar ja Meyer raahasivat pois kaikki kalleilla kivillä, smaragdeilla ja hohtokivillä koristetut kulta-arkut, maljan, lyhdyn, laivan ja tornin muotoiset pyhät lippaat, alabasteriset, kullalla ja hopealla kehystetyt irtoalttarit, Limogesin ja Reinin taitavimpain silaajain lasittamat kirstut, alttariristit, norsunluuveistoksilla ja antiikkisilla kameijoilla peitetyt evankeliumikirjat, viinipuun köynnöksillä koristetut liturgiset kaiteet, siipitaulut, vihkivesimaljat, kynttilänjalat, lamput, joiden pyhän valon he puhalsivat sammuksiin ja joiden siunatun öljyn he kaatoivat lattialle; lisäksi: jättiläispeppeleitä muistuttavat kynttiläkruunut, merenkullalla ja helmillä kirjaillut rukousnauhat, pyhät ehtoollisastiat, öylättirasiat, kalkit, rippileipälautaset, suitsutusvehkeet, alttarikannut, lisäksi lukemattomia uskovaisten lahjoja, hopeaisia käsiä, käsivarsia, jalkoja, silmiä, suita, sisälmyksiä, sydämiä ja kuningas Sidocin nenän ja kuningatar Blandinen rinnan ja hänen ylhäisyytensä pyhän Cromaderiuksen, Vervignolen ensimmäisen apostolin ja Trinqueballen jalon suojeluspyhän, raskaasta kullasta muovatun pään. Kaiken lopuksi veivät he vielä pyhän rouva Gibbossinen ihmeitä tekevän kuvan, jota Vervignolen kansa ei koskaan vielä ollut turhaan huutanut avukseen ruton, nälän ja sodan raivotessa. Tämä hyvin vanha ja kaikkea kunnioitusta ansaitseva kuva oli tehty seetripuiseen alustaan kiinnitetyistä lehtikultaliuskoista ja kauttaaltaan peitetty sorsanmunan suuruisilla jalokivillä, jotka levittivät ympärilleen punaista, keltaista, sinistä, sinipunaista ja huikaisevan valkoista säteilyä. Jo kolmesataa vuotta olivat sen kultakasvoista tuijottavat, suur-avoimet emaljisilmät herättäneet Trinqueballen asukkaista sellaista kunnioitusta, että he näkivät sen öisin unissaankin, loistavana ja hirvittäväänä, uhkaamassa heitä mitä julmimmilla rangaistuksilla, jos he vain laiminlöisivät antaa sille riittävän määrän valoa ja kultarahoja. Pyhä Gibbosine huokaili, värisi, horjahteli jalustallaan ja antoi vastustelematta kuljettaa itsensä ulos basilikasta, jossa se ikimuistoisista ajoista alkaen oli ollut kaikkien pyhiinvaeltajien johtotähtenä.

Kirkonraastajavarkaiden lähdettyä nousi pyhä Nikolaus-piispa tuolle häväistylle alttarille ja siunasi Herramme Vapahtajamme veren vanhassa ja aivan kolhiutuneessa, saksanhopeaisessa maljapahaisessa. Ja hän rukoili kaikkien vaivattujen ja murheellisten ja etenkin Robinin puolesta, jonka hän Jumalan tahdosta oli pelastanut suolatiinusta.

V.

Vähän aikaa sen jälkeen kuningas Berlu voitti mambournialaiset suuressa tappelussa. Hän ei ensin ollut itsekään selvillä siitä, sentähden että sotajoukkojen taistelut tapahtuvat aina kovin sekasortoisesti, ja myös sentähden, että vervignolelaiset olivat jo kaksisataa vuotta tottuneet olemaan voittamatta. Mutta mambournalaisten päätähkainen ja epäjärjestynyt pako valkaisi asiain onnellisen tilan. Siksi hän, sensijaan että olisi antanut peräytymiskäskyn, hyökkäsi vihollista takaa-ajamaan ja valloitti takaisin puolet valtakuntaansa. Voitokas armeija astui sisään Trinqueballeen, joka sen kunniaksi oli ylt'yleensä liputettu ja kukitettu, ja teki tässä Vervignolen kuulussa pääkaupungissa paljon väkivallan töitä, ryöstöjä, murhia ja muita julmuuksia; sotamiehet sytyttivät tuleen useita taloja, ryöstivät temppeleitä ja veivät tuomiokirkosta sen viimeisenkin, mikä juutalaisten jäliltä sinne vielä oli jäänyt ja joka, totta puhuen, oli sängen vähän. Maxime, joka paljon oli myötävaikuttanut lopulliseen voittoon ja josta sillaikaa oli tullut ritari ja kapteeni, tunkeutui ensimmäisten joukossa kaupunkiin ja lähti heti suoraapäätä Sävelniekkojen talolle, jossa asui kaunis Miranda, jota hän ei ollut nähnyt sitten sotaan lähtönsä. Hän tapasi hänet huoneestaan rukkinsa äärestä ja syöksyi häneen käsiksi sellaisella raivolla, että tämä nuori neiti kadotti viattomuutensa, niin, voipa sanoa, aivan huomaamattaan. Ja kun hän vihdoin tointui hämmästyksestään ja huudahti: "Mutta tekö se olettekin, herra Maxime? Mitä ihmettä te teette?" ja alkoi valmistua työntämään luotaan ahdistajaa, silloin Maxime jo marssi kaikessa rauhassa katua alas kohennellen kuntoon haarniskaansa ja vilkuillen uusia tyttöjä.

Kentiespä ei hän olisikaan koskaan tiennyt mitään tästä solvauksesta, ellei, joku aika senjälkeen kun se oli tapahtunut, hän olisi tuntenut tulevansa äidiksi. Siihen aikaan oli Maxime sotaretkellä Mambourniassa. Koko kaupunki sai tietää hänen häpeänsä; hän uskoi sen myös suurelle ja pyhälle Nikolaukselle, joka tämän hämmästyttävän uutisen kuultuaan kohotti katseensa taivaaseen ja sanoi:

— Herra, sitäkö varten sinä pelastit suolatiinusta tuon lapsen, jotta hän raatelevan suden tavoin söisi karitsani? Sinun viisautesi on ihailtava, mutta sinun tiesi ovat hämärät ja tarkoituseräsi ihmisjärjeltä

salatut.

Samana vuonna muuanna sunnuntaipäivänä heittäytyi Sulpice pyhän piispan jalkoihin.

— Jo lapsesta alkaen, sanoi hän, on hartain toivoni aina ollut pyhittää elämäni Herralle. Sallikaa minun, oi isäni, astua munkilliseen säätyyn ja liittyä Trinqueballen kerjäläisveljesten luostarikuntaan.

— Poikani, vastasi hänelle tuo hyvä ja pyhä Nikolaus, ei ole sen parempaa säätyä kuin munkin. Onnellinen se, joka pysyy luostarin varjossa, turvassa maailman myrskyiltä! Mutta mitä hyödyttää paeta myrskyä, jos on myrsky omassa povessa? Miksi teeskennellä ulkonaista nöyryyttä, jos kuitenkin rinnassaan kantaa synnillisen ylpeää sydäntä? Miksi verhoutua kuuliaisuuden kaapuun, jos sielu kuitenkin kapinoo? Olen nähnyt sinun, poikani, lankeavan useampaan erhetykseen kuin Sabellius, Arius, Nestorius, Eutykhes, Manes ja Pelagius yhteensä ja jo ennen kahtakymmentä ikävuottasi toistavan itsessäsi kaikki kahdentoista vuosisadan harhakuvitelmat. Totta puhuen et kylläkään erittäin itsepäisesti pidä kiinni mistään erikoisesta, mutta juuri tuo alituinen oppien peruuttaminen todistaa oikeastaan vähemmän alistuvaisuutta pyhää Kirkko-äitiämme kohtaan kuin halua rientää erhetyksestä toiseen, manikealaisuudesta sabellinilaisuuteen, albilaisten rikoksista valdolaisten häpeällisiin menoihin.

Sulpice kuunteli tätä puhetta murheellisella sydämellä, sellaisella sielun yksinkertaisella antaumuksella ja alistuvaisuudella, että se liikutti suuren ja pyhän Nikolauksen kyyneliin saakka.

— Minä surkuttelen, inhoan, tuomitsen, kiroan, kauhistun, kammoan kaikkia rikoksiani, entisiä, nykyisiä ja tulevia, minä hylkään ne, minä luovun niistä, sanoi hän; minä alistun Kirkon valtaan täydellisesti ja kokonaan, tykkänään ja perinjuurisesti, puhtaalla ja yksinkertaisella mielellä; minulla ei tule olemaan muuta uskoa kuin sen usko, ei muuta oppia kuin sen oppi, ei muuta uskontunnustusta kuin sen hyväksymä; en näe, en kuule, en aisti enää muuten kuin sen kautta. Jos se vaikka väittäisi minulle, että tuo kärpänen, joka juuri istuutui diakoni Modernuksen nenälle, on kameeli, niin viipymättä, vastustelematta, kiistelemättä ja napolisematta, empimättä ja epäilemättä minä uskoisin, julistaisin, todistaisin, tunnustaisin vaikka kidutuspenkillä ja kuolemaani asti, että diakoni Modernuksen nenälle istahtanut elukka todellakin on kameeli. Sillä Kirkko on totuuden lähde ja minä en ole muuta kuin kurja erheiden tyyssija.

— Olkaa varuillanne, isäni, sanoi Modernus. Sulpice voi yksin kirkollisessa alistumisessaankin mennä yli rajain harhaoppisuuteen asti. Ettekö näe, että hän tunnustaa kääntymisensä melkein raivolla, suonenvedontapaisesti, hurjan kiihkoisesti? Hän suorastaan upottautuu alistumisen syvyyteen. Onko tuo nyt oikea tapa alistua? Hän hävittää itsensä, tekee itsemurhan sen käsissä.

Mutta piispa nuhteli diakoniaan tuollaisesta puheesta, joka oli niin kokonaan vastakkaista kristillisen rakkauden käskyille, ja lähetti nuoren munkkikokelaan Trinqueballen kerjäläismunkkien noviisiosastoon.

Mutta jo vuoden päästä nämä munkit, jotka siihen asti olivat olleet niin nöyriä ja hiljaisia, olivat mitä hirvittävimpien erimielisyyksien raatelemia; tuhannet erheet ja katolilaisen totuuden vääristelyt raivosivat heidän keskuudessaan täyttäen heidän päivänsä levottomuudella ja heidän sielunsa kapinallisilla ajatuksilla. Tällaista myrkyä uhosi Sulpice noiden hyvien veljien piiriin. Hän nousi aivan julkisesti esimiehiään vastaan väittäen, ettei enää ollut olemassa mitään oikeaa paavia, senjälkeen kun kirkon päämiehen vaalia ei enää ihmetöillä vahvistettu, eikä oikeata Kirkkoakaan, senjälkeen kun kristityt olivat lakanneet seuraamasta apostolien ja ensimmäisen seurakunnan elämäntapoja; että ei ollut kiirastulta; että ei ollut tarpeellista ripittää itseään papille, jos kerran ripitti itsensä Jumalalle; että ihmiset menettelivät väärin käyttäessään kulta- ja hopearahaa ja että heidän olisi tullut tehdä yhteiseksi koko maapallon omaisuus. Nämä inhoittavat periaatteet, joita hän ajoi voimainsa takaa herättäen toiselta puolen vastustusta, toiselta hyväksymistä, saivat aikaan ennenkuulumattomia häväistysjuttuja. Sitten rupesi Sulpice saarnaamaan oppia täydellisestä puhtaudesta, jota ei mikään voi tahrata, ja silloin tuo hyvien veljien luostari muuttui suorastaan apinähäkin kaltaiseksi. Ja tämä rutto ei suinkaan pysynyt luostarin muurien sisällä. Sulpice kulki saarnaten ympäri kaupunkia. Hänen kaunopuheliasuutensa, se sisäinen tuli, joka hänestä leimusi, hänen elämänsä yksinkertaisuus, hänen mitään pelkäämätön rohkeutensa, kaikki tuo liikutti sydämiä. Tämän uskonnon-uudistajan äänen kaikuessa tuo vanha, pyhän Cromaderiuksen perustama ja pyhän Gibbosinen suojaama uskokunta hajosi epäjärjestykseen ja riitaisuuksiin; kaupungissa tapahtui yöllä ja päivällä kaikenlaisia jumalattomia tihutöitä ja villityksiä. Turhaan suuri ja pyhä Nikolaus neuvoi, kehoitti, uhkasi ja ruoski lampaitaan. Pahan valta kasvoi lakkaamatta ja surullisinta oli huomata, että tartunta ulottui myös rikkaisiin porvareihin, aatelisiin ja pappeihin yhtä paljon kuin köyhiin käsityöläisiin ja alempaan kansaan, ja etupäässä juuri edellisiin.

Eräänä päivänä kun Jumalan mies juuri tuomiokirkon kappelissa sydämessään huokaili Vervignolen kirkon kurjaa tilaa, herätti hänet tästä mietiskelystä omituinen ulvonta, ja hän näki edessään aivan alastoman, nelinkontin ryömivän naisen, riikinkukonsulka häntään. Tämä lähestyi haukkuen ja

korahdellen ja tuon tuostakin nuolaisten maata kielellään. Hänen vaalea tukkansa oli loan peitossa ja koko hänen ruumiinsa yltä päältä liassa. Ja pyhä piispa Nikolaus tunsu tässä onnettomassa olennossa sisarentyttäreensä Mirandan.

— Mitä teetkään, tyttäreni? huudahti hän. Miksi olet riisuutunut alasti ja miksi kävelet polviesi ja käsiesi varassa? Etkö häpeä?

— En, enoni, en häpeä ollenkaan, vastasi Miranda lempeästi. Päinvastoin häpeäisin jokaista toisenlaista esiintymistapaa ja käyttäytymistä. Näin juuri on oltava ja elettävä, jos tahtoo olla Jumalalle mieliksi. Pyhä veli Sulpice on opettanut minua näin käyttämään itseäni, jotta olisin eläinten kaltainen, jotka ovat lähempänä Jumalaa, sentähden että niillä ei ole mitään syntiä. Ja niin kauan kuin pysyn tässä olotilassa, jossa nyt näette minut, ei ole vaaraa siitä, että tekisin syntiä. Tulen pyytämään teitä, enoni, kaikessa laupeudessa ja rakkaudessa, tekemään samoin kuin minä; sillä ette tule autuaaksi muuten. Riisukaa yltänne vaatteet, minä rukoilen teitä, ja ottakaa päällenne eläinten muoto, jossa Jumala vielä ilolla tuntee oman, turmeltumattoman kuvansa. Annan teille tämän kehoituksen pyhän veli Sulpicen ja niin muodoin itse Jumalan tahdosta, sillä pyhä veljemme on perillä Herran salatuista tarkoituksista. Riisuutukaa alastomaksi, enoni, ja tulkaa kanssani, jotta näyttyisimme kaikelle kansalle sen pyhitykseksi ja ylösrakennukseksi.

— Voinko uskoa silmiäni ja korviani? huokaili pyhä piispa nyhkytysten tukehtamalla äänellä. Minulla oli kukoistavan kaunis, hyveellinen ja hurskas sisarentytär; ja nuo kolme lasta, jotka pelastin suolatiinusta, ovat saattaneet hänet tähän kurjaan ja sääliittäväan tilaan, jossa nyt näen hänet. Yksi ryöstää häneltä kaiken omaisuuden, tuon almujen aarre-aitan, köyhien perintöosan; toinen riistää häneltä kunnian; kolmas tekee hänet harhaoppiseksi.

Ja hän heittäytyi maahan kivipermannolle syleillen sisarentytärtään ja rukoillen häntä luopumaan tuosta niin syvästi paheksuttavasta elämästä ja kyynelin vannottaen häntä pukemaan päälleen ja kävelemään jaloillaan niinkuin Jeesuksen Kristuksen verellä lunastetun ihmis-olennon sopi.

Mutta hän vastasi tähän puheeseen ainoastaan kimakalla vingahtelulla ja surkealla ulvonnalla.

Pian oli koko Trinqueballen kaupunki täynnä alastomia miehiä ja naisia, jotka kulkivat nelinkontin ja haukkuivat; he nimittivät itseään edeniläisiksi ja tahtoivat palauttaa maailman siihen täydellisen viattomuuden tilaan, joka siinä vallitsi ennen Aatamin ja Eevan onnetonta luomista. Dominikaanimunkki Gilles Caquerolle, Trinqueballen yliopiston, kaupungin ja maaseurakunnan yli-inkvisiittori, tuli levottomaksi tästä uudesta villityksestä ja alkoi ahkerasti vainota sitä. Hän määräsi mitä täsmällisimmässä äänilajissa, omalla sinetillään sinetöidyssä kirjelmässä herra piispa Nikolauksen vangitsemaan, kytkemään, kuulustelemaan ja tuomitsemaan nämä Jumalan viholliset ja etenkin heidän pääjohtajansa, erään fransiskaanimunkin nimeltä Sulpice ja Miranda-nimisen pahamaineisen naisen. Suuri ja pyhä Nikolaus hehkui samaa intoa Kirkon yhteyden puolesta eikä mitään sen palavammin halunnut kuin harhaoppisuuden hävittämistä; mutta hän rakasti hellästi sisarentytärtään. Hän piiloitti hänet piispalliseen palatsiinsa ja kieltäytyi antamasta häntä inkvisiittori Caquerollen käsiin, joka silloin ilmiantoi hänet paaville levottomuuksien aiheuttajana ja erään erittäin inhoittavan uuden opin levittäjänä. Paavi lähetti käskykirjeen Nikolaukselle, jossa hän vaati tätä viivyttelämättä luovuttamaan rikollisen naisen laillisten tuomarien käsiin. Nikolaus ei ollut ymmärtävinään käskyn tarkoitusta, vakuutti kuuliaisuuttaan eikä totellut. Paavi sinkahutti häntä vastaan silloin pullan *Maleficus pastor*, jossa tuota kunnianarvoisaa piispaa syytettiin tottelemattomuudesta, harhaoppisuudesta, salavaimoisuudesta, sukurutsauksesta, kansan villitsemisestä ja jossa häntä nimitettiin vanhaksi akaksi, itserakkaaksi höperöksi, sekä annettiin hänelle mitä ankarin varoitus.

Täten siis piispa viattomasti teki itsensä syylliseksi voimatta silti auttaa rakasta sisarentytärtään. Kuningas Berlu, jota uhattiin Kirkon pannalla, ellei hän auttaisi Kirkkoa edeniläisten vainoamisessa, lähetti Trinqueballen piispakuntaan asestettuja miehiä, jotka raastoivat Mirandan ulos piilopaikastaan; hänet raahattiin inkvisiittori Caquerollen eteen ja heitettiin sitten syvään vankityrmään; ravinnokseen sai hän leipää, joka liikenä vanginvartijain koirilta; mutta eniten murhetutti häntä se seikka, että hänen ylleen oli väkisin puettu vanha hame ja päähine ja että hän senvuoksi pelkäsi ehkä tekevänsä syntiä. Mutta Sulpice pääsi livahtamaan pakoon Pyhän Laitoksen käsistä.

Hänen onnistui pelastua Mambourniaan ja sai siellä turvapaikan eräässä tämän valtakunnan luostarissa, jossa hän taas perusti uusia entistä vaarallisempia lahkokuntia.

Mutta harhaoppi vainoista ja vaaroista vain vahvistuen ja yltyen levisi turmaa tuottavana yli koko Vervignolen. Pitkin valtakuntaa saattoi nähdä kedoilla ja niityillä tuhansia alastomia miehiä ja naisia, jotka söivät ruohoa, ammuivat, mylvivät, mölisivät, määkivät ja hirnuivat ja iltaisin tunkeilivat talleissa ja navetoissa ja kilpailivat sijasta ja seimestä hevosten, härkien ja lampaiden kanssa. Inkvisiittori lähetti näistä kauheista häpeällisyyksistä ilmoituksen Pyhälle isälle tehden samalla tiettäväksi, että paha vain tulisi lisääntymään, niin kauan kuin edeniläisten suojelija, tuo inhoittava Nikolaus, saisi olla pyhän

Cromanderiuksen istuimella. Tämän tiedonannon perusteella paavi sinkahutti Trinqueballen piispaa vastaan pullan *Deterrima quondam*, jolla hän erotti hänet piispan toimesta ja julisti hänet pannaan.

VI.

Jeesuksen Kristuksen sijaisen kiroamana, katkeruuden ja tuskan murtamana pyhä Nikolaus, tuo Jumalan mies, astui kaipauksetta alas kuuluisalta istuimeltaan ja jätti samalla ikuisiksi ajoiksi Trinqueballen kaupungin, joka kolmekymmentä vuotta oli ollut hänen piispallisten hyveittensä ja apostolisen toimintansa todistajana. Läntisessä Vervignolessa on korkea vuori, jonka huiput ovat ikuisen lumen peittämät; sen kylkiä myöten pulppuaa keväisin vaahtoavia ja kohisevia putouksia, jotka täyttävät taivaansinisellä vedellä kaikki laakson ojat ja purot. Täällä alhaalla, jossa viihtyy lehtikuusi, arbuusi ja pähkinäpuu, eli erakkoja puiden hedelmillä ja maidolla. Tuon vuoren nimi on Vapahduksen vuori. Pyhä Nikolaus päätti paeta sinne ja itkeä siellä, kaukana maailman pauhusta, omia ja muiden syntejä.

Hän alkoi kiivetä vuorta ylöspäin etsien jotakin sellaista yksinäistä paikkaa, johon hän voisi rakentaa majansa. Kun hän oli saapunut pilvien yläpuolelle, jotka melkein aina leijuivat kallioiden kupeilla, näki hän muutaman pienen majan kynnyksellä vanhuksen, joka paraikaa murensi leipää kesylle vuohelle. Hänen viittapähhineensä oli vedetty otsalle, niin että kasvoista ei näkynyt muuta kuin nenän pää ja pitkä, valkea parta.

Pyhä Nikolaus, Jumalan mies, tervehti häntä näillä sanoilla:

— Kauha olkoon kanssanne, veljeni.

Hänen näin puhuessaan erakko tarkasteli häntä.

— Ettekö olekin, sanoi hän vihdoin, Trinqueballen piispa, tuo suuri ja pyhä Nikolaus, jonka töitä ja hyveitä laajalti ylistetään?

Kun pyhä piispa oli tehnyt myönnytyksen merkin, heittäytyi erakko hänen jalkoihinsa.

— Herra, minun on kiittäminen teitä sieluni autuudesta, jos, kuten toivon, sieluni on löytänyt armon Jumalan tykönä.

Nikolaus nosti hänet lempeästi pystyyn ja kysyi häneltä:

— Veljeni, miten on minulla ollut onni toimia sinun sielusi pelastukseksi?

— Kun kaksikymmentä vuotta sitten, vastasi erakko, olin majatalon pitäjänä eräällä metsäkulmalla, näin eräänä päivänä kedolla kolme pientä, kiertelevää lasta; houkuttelin heidät talooni, juotin heille viiniä, surmasin heidät heidän nukkuessaan, paloittelin heidät ja panin heidät suolaan. Herra, joka näki teidän ansionne, herätti heidät kuolleista teidän välityksellänne. Nähdessäni heidän nousevan suolatiinusta, jäykistyin kauhusta; teidän hurskaasta toivotuksestanne sydämeni pehmeni; tunsin terveellistä katumusta ja paeten ihmisiä tulin tälle vuorelle, jossa siitä asti olen pyhittänyt päiväni Jumalalle. Hän vuodatti rauhan sydämeeni.

— Mitä, huudahti pyhä piispa, te olette tuo julma Garum, ja niin hirveään rikokseen vikapää! Ylistän Jumalaa siitä, että hän antoi teille sydämen rauhan tuon kauhistavan murhan jälkeen, pantuanne kolme lasta suolatiinuun kuten porsaas; mutta minun laitani on valitettavasti toinen; siitä hyvästä, että pelastin heidät tiinusta, on elämäni ollut täynnä vastusta ja vaivaa, sieluni on täyttynyt katkeruudella, ja piispan-urani on tyystin turmeltunut. Pyhän yhteisen seurakunnan isä on pannut minut viralta ja julistanut minut pannaan. Minkätähden on minua näin julmasti rangaistu tuosta teosta?

— Ylistäkäämme Jumalaa, sanoi Garum, älkäämmekä vaatiko häneltä mitään selitystä.

Suuri ja pyhä Nikolaus rakensi omin käsin itselleen majan Garumin majan viereen ja päätti siellä päivänsä rukouksissa ja katumuksen harjoituksissa.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SINIPARRAN SEITSEMÄN VAIMOA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus,

or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and

donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.